

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תפנית ההשקפה: א. תחנה – סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מוקף פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך, רבוי: דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא = טרפא – שני משמעות, רבוי ממשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססא – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בולבול;

וכן עולה מגימטריית התוכן של **דברים עקב ט, כח: ה' לְהַבְיָאֵם** על חלות שבועת אברהם לאבימלך עד לנכד י' שבגללה הותר יהושע את כבוש יבוס ע"ל דו"ד (ע"פ תפקיד **זקף-קטן מלה מקף זקף-גדול** בין שני קיסרים) **ה' לְהַבְיָאֵם** גי' $26 + 88 = 114$ עולה קי"ד, ע"ל דו"ד. אוצר הגי' הרב פאלוך זצ"ל לנכד י' (וירא בעה"ט) הפרש מתקע"ו $114 - 576 = 462$ עולה תס"ב, סב"ת אפשר כי ההסבר הוא כך: מצרים לא הבינו מה שראו באיצטגנינות, סב"ת **מְבַלֵּי יִקְלַת ה' לְהַבְיָאֵם** היתה שבועת אברהם לאבימלך, שחלה עד לנכד י' היינו עד מות נכד אבימלך ששמו ומקומו היה יבוס ובו גרין ארנן מקום המקדש. לכן ע"פ הפירוש ל- **יהושע טו סג שפי' רש"י ע"פ ספרי דב' עב:** אמר רבי יהושע בן קרח וע"פ פי' רד"ק ע"פ פ"א לו, אמרו רבותינו: בני יהודה יכלו אך לא היו רשאים מחמת השבועה שנשבע אברהם לאבימלך להוריש את היבוס בירושלים עד מות נכד אבימלך ואז הותרה השבועה. לכן יהושע השאיר השלמת הכיבוש ע"ל דו"ד. ביטוי דומה מופיע ב- **דב' עקב ט, כח: מְבַלֵּי יִקְלַת** וב- **יהושע טו סג לא- יוֹכְלוּ יִקְלוּ**

כְּאֲשֶׁר לֹא נִגְעוּהָ וְכַאֲשֶׁר עֲשִׂינוּ עִמָּהּ רַק-טוֹב – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה. מצאנו בקטע הבא חזרות ענין הגלויות ויציאה מהן בשלום, וכן חזרות איומים על ההתישבות בארץ ישראל ויציאה בשלום מהם. **דרשות ר"א אבן שויעב פרשת ואלה תולדות יצחק** ספר הכתוב אחרי כן ענין הליכת יצחק לאבימלך, כי הוא רמז לגלות בבל כי ירידת אברהם למצרים ירמזו לגלות מצרים, והליכת יצחק לאבימלך לגלות בבל, והליכת יעקב ללבן לגלותינו. ואמר לו אל תרד מצרימה כי אתה עולה תמימה. וספר הכתוב הכבוד הגדולה שעשו יצחק כמו שעשו לבניו בגלות בבל ולא עבדום וענו אותם, והיו [גידיוליהם] קרובים למלכות ובנו בתים שם ונטעו שם כרמים, וכמו שכתוב בכאן יזרוע יצחק בארץ הזיא, ולבסוף אמרו לך מעמנו, כמו שאמ' כורש מי בכס מכל עמו ויעל לירושלים. ואחרי כן הלכו לירושלים אליו וחזרו עמו בברית, וכן קרה לבניו בענין בית שני, כי בתחלה היו מרפים ידיהם מן הבנין ואחר כן נתנו להם רשות, והזהירו ואמרו די ליהוון מהקרבין נחוחין וגומר, וכן אמר (ט, כח) **וַיֹּאמְרוּ רְאֵוּ רֵאִינוּ כִּי-הִנֵּה ה' וְעִמָּהּ** וגומר, **אם-תעשה עִמָּנוּ רָעָה** וגומר. אמרין במדרש (ט, כח) **וַיִּשְׁלַחֵהָ בְּשָׁלוֹם**, לא די שלא עשינו לך רעה אלא **וַיִּשְׁלַחֵהָ בְּשָׁלוֹם**, משל לארי שנתחב עצם בגרונו ולא מצא חיה שיוציאו מצא (הקורא) [העורד] שצווארו ארוך אמר לו תן לי שכרי ואני אוציאנו, אמר לו אני אתן לך כרצונך, הכנים צווארו והוציאו אמר לו תן לי שכרי, אמר לו לא די לך שנכנסת בפי ויצאת בשלום. (ט, כח) **וַיִּשְׁלַחֵהָ** – טפאא, בתפקיד רבוי וגם בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו **בְּשָׁלוֹם**, כמדרש רבוי יציאות בשלום ממצבי גלויות, גזרות ואיומים. וטעם מלת **בְּשָׁלוֹם** – סלוק, מגביל כהסבר **הרב שוואב בשבילי אורייתא עה"ת** – אמר רבי יהושע בן חנינא: יצאנו בשלום, שרק בטלו את מה שהבטיחו לנו ולא הוסיפו לגזור עלינו גזרות נוספות.

שכל טוב (בובר) בראשית פרק כו כט) אם-תעשה עִמָּנוּ רָעָה כְּאֲשֶׁר לֹא נִגְעוּהָ. דכתיב כל הנוגע באיש הזה וגו' (פסוק יא): **וְכַאֲשֶׁר עֲשִׂינוּ עִמָּהּ רַק-טוֹב**. רק לשון מיעוט מלמד שלא עשו עמו טובה שלימה: **וַיִּשְׁלַחֵהָ בְּשָׁלוֹם**. שאמרנו לך מעמנו (פסוק טז), ולא שהזקקנו לך: **אֲתָה עֲתָה בְּרוּךְ ה'**. כי מוצלח אתה בכל מקום בין עמנו ובין זולתינו ואין לך לחוש אם נתפרדת מאתנו: **אֲתָה עֲתָה** – מרכא טפאא, יתור לרבות, כדרשת **שכל טוב** כי מוצלח אתה בכל מקום בין עמנו ובין זולתינו, **בְּרוּךְ** – מרכא, לרבות כדרשת **שכל טוב** ואין לך לחוש אם נתפרדת מאתנו. ה': – סלוק, מגביל כי יצחק אבינו כולו ביטול לה' ולכן מכך הצלחתו וגם הגויים הכירו בכך שהצלחתו היא שלא כדרך הטבע.

בראשית תולדת כז, א: וַיְהִי כִּי-יָזַן יִצְחָק וַתַּחֲבִּינְ עֵינָיו מֵרְאֵת וַיִּקְרָא אֶת-עֵשָׂו בְּנֵו הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנֵי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲגַנִּי ... [ויקרא – גרשיים, יצא מענינו או יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, אפשר שכאן מלמד בשני התפקידים: (א) **תורה שלמה בר' תולדת כז [ד] תנחומא תולדת ח ותכהין עיניו** - למה כהו עיניו של יצחק וכו' על שהיה [עשן] מכיא ציד ומאכילו וכתב והשוחד יעור פקחים (שמ' מש' כג, ח) (ב) **[שם יד] תנחומא תולדת ח** ולמה קרא לו בנו הגדול אלא ללמדנו שמחניפין לרשעים בשעתן, לפי שראה שהעולם מזהה בידו קרא לו בנו הגדול. **אֶת-עֵשָׂו** – מונח פסק, הפסק מנתקו מן ההמשך **בְּנֵו הַגָּדֹל** כמובא בתורה **שלמה בראשית תולדת כז [יג] ב"ר סה א** אביו קראו גדול אמו קראתו גדול את בגדי עשו בנה הגדול, אמר להן הקב"ה אם בעיניכם גדול בעיני קטן שנא' הנה קטן נתתיך בגויים (עובדיה א, ב) [גם דרשה טז] **נר השכלים כת"י בְּנֵו הַגָּדֹל** - חסר שכבר מכר את בכורתו

בראשית תולדת כז, כה: וַיֹּאמֶר הַנְּשֵׂה לִי וְאֶכְלָה מִצֵּיד בְּנֵי לְמַעַן תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי וַיִּנְשֵׂה לֹו וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לֹו גֵן נִשְׂתִּי: וַיָּבֵא לֹו גֵן נִשְׂתִּי: - דרגא מרכא כפולה טפאא סלוק, פעם ראשונה בתורה. **תיב"ע ואכל ולא היה חמרא גביה ואזדמן ליה מלאכא ואייית חמרא דאצטנע בעינבווי מן יומי שירוי עלמא ויחביה ביד יעקב ויעקב אמטי ליה לאבוי ושתי. **חזקוני וַיָּבֵא לֹו גֵן נִשְׂתִּי:** שהיין מערבב קצת דעתו של אדם ולא ידקדק אם הוא עשו אם לא: **וַיָּבֵא לֹו** - דרגא מרכא כפולה, דרגא בתפקיד קשור שמים וארץ, כאן מלאך הביא יין ליעקב, ויעקב הביא יין ליצחק אביו כאן מרכאיים - מרכא כפולה היינו ענין המתנהל בשלבים, שלב ביניים כעין מתווך ושלב סופי ע"פ זהר פר' בלק, היין לא היה ראוי לשתיה בלי מזיגת מים, ודרגא א' רמז על מקור רחוק ליין; ב' יוצרת היכללות בין עליונים ותחתונים, כאן היכללות יצחק דלתתא ביצחק דלעילא; ג' שרשרת דורות טעמה מיינ זה. ע"פ חזקוני ההבאה נועדה לערבב קצת דעת יצחק ולא ידקדק אם הוא עשו אם לא (ואין לנו לשקול האם הייתה ראויה או לא) אפשר להסביר זאת כי הקב"ה סובב הדברים כדי שיראה מעשה יעקב כדבר לא ראוי ובכך לעקוף את הס"א מלהפריע. **וַיָּבֵא לֹו גֵן** – דרגא מרכא כפולה טפאא, כעין קבוצת פרטים (המלאך, יעקב) הפועלת ביחד באופן שלכאורה לא ראוי.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחנן, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא ממשט; מרמא = מאריך, רבוי; דרמא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפמא = טרמא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרמא טפמא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרמא תביר טפמא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרמא תביר טפמא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרמא טפמא – קבוצה שההלכה הלה על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוחצת; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוחצת; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 בראשית תולדת כה,ט

בראשית חיי שרה כה,טז:

והנעך טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותגרר הפנה ותמלא כדה ותעל:

בראשית חיי שרה כה,יח – יט:

ותאמר שתה אדני ותמחר ותגרר כדה על-דה ותשקהו:

[יט] ותכל להשקתו ותאמר גם למליך אשאב עד אם-כלו לששת:

ותאמר שתה אדני – טפחא מונח אתנח, כטעמי המלים אנכי ה' א-לקיך בטעם תחתון וגם קרוב לשאר טעמי הפסוק

(שמות יתרו כב), אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים:

רמז לקיום תיקון יחודה עלאה ותתאה

ותכל להשקתו – טפחא אתנח, כטעמי המלים שמע ישראל (דברים ואתחנן וד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד:

בסיום ההשפעה נמצא תקון רמ"ח מלים של ארבע פרשיות בקריאת שמע בחלוקה המוסברת בפירוש באר לחי רואי.

אוצר החכמה, תיקוני הזהר תקונא חד ועשרין [דף מ"ז ע"א] ... אלין אינון רמ"ח תיבין דד' פרשיין דיחודא דקריאת שמע דבכולהו

אינון רמ"ח אברים דכלילין בברית דאיהו צדיק. כולהו אתשקיין ע"י שכינתא. דאיהי כ"ד י"ם. (פעולות השאיבה וההשקיה החזורות

מרבות כדה להיות כעין כדים רבים וזהו הצירוף כ"ד י"ם, מפירוש באר לחי רואי מובן כי גי' מלת י"ם היא כגי' כ"ד כ"ה והכולל, אלו נ'

שערי בינה, ורבקה מייצגת את ספירת הבינה, והיא כעין אמא המשקה את ילדיה)

באר לחי רואי – הרב שפירא צבי הירש אבד"ק מונקאטש (בעל דרכי תשובה):

(בר' ח"ש כד,טז) ותמלא כדה ותעל שכשעשתה מהכ"ד כ"ה (ממלת כדה מתהווה הצירוף כ"ד והצירוף כ"ה, כגון בדרך ההסבר לעיל

או באופן של צירוף אות כ-ל-ד ו-כ-ל-ה), אז העלתה את המלכות סוד כ"ד אתון דיחודא תתאה (זהו המאמר "ברוך שם כבוד מלכותו

לעולם ועד" הנאמר אחרי פסוק שמע ישראל, שבו כ"ד אותיות) לסוד כ"ה אתון דיחודא עלאה (זהו הפסוק "שמע ישראל הוי"א א-לקינו

הוי"א אחד" שבו כ"ה אותיות). סוד כ"ד (ספירת מלכות) ה' (אות ה' מייצגת כאן את שם הוי"א בספירת חכמה) כנ"ל, אז (בר' ח"ש כד,טז)

ותעל, העלתה את המלכות לבעלה להזדווג עמו ביחודה שלים כנ"ל.

ותאמר שתה אדני היינו כמש"ל (ריש עמוד זה) שרבקה אמרה להיסוד צדיק דו"א שתה אדני, שיקבל השפע מאמא עלאה (השקיה

ע"י השכינה (תיקוני הזהר כ"א)). וגם גמליך אשקה. ומשם תרד השפע לעולמות שלמטה, שהם עתה גמולי מחלב בעוה"ר וכמש"ל.

אלין אינון רמ"ח תיבין דד' פרשיין וכו' דבכולהו אינון רמ"ח אברים וכו'. היינו כש"כ רבינו (בפרע"ח פכ"ה משער הק"ש) בסוד

הרמ"ח תיבין דק"ש שבהם נבנית המלכות ברמ"ח אברים, שנחלק ל' פרשיין, ואהבת הוא מ"ב תיבין, והיה אם שמוע עד ושמתם

ע"ב תיבין, מן ושמתם עד פ' ציצית נ' תיבין, ופ' ציצית ע"ב תיבין, וי"ב תיבין דיחודא עלאה ותתאה שמע וברוך, ס"ה מספר רמ"ח,

ועי"ש (בפכ"ז) בסוד ג' תיבות ה' א-לקיכם אמת שכולל הש"ש, להשלים הרמ"ח תיבין, כי הבינה היא משפעת לז"א לכל רמ"ח

אברים דידיה, וממנו נשפע להמלכות ע"י שליח צבור שהוא היסוד צדיק, ונתוסף להמלכות ג' אברים החסרים לה להשלים הרמ"ח

עיי"ש, ולזה דרש הכא ותאמר שתה, היינו לאחר ששעתה רבקה התיקון של ק"ש דיחודא ותתאה בסוד ותמלא כדה ותעל כנ"ל,

אז נתנה אמא השפעתה לז"א לתקנו ברמ"ח אברים שנכלל בהו' פרשיות דק"ש וגו'

בסידור משה ואהרן, דיני קר"ש נאמר: ז"ל של"ה הק' בסודו שלו ד' צ"א (טט – הכוונה שהכותב תמצת את דברי השל"ה) טוב לכיין

בכל תיבה ותיבה אות אחת של שם מ"ב (טט – ר"ת של תפילת רבי נחוניא בר קנה אנא בכח וגו') כזה ואהבת א את ב הויה ג אלהיך י

בכל ת לבבך י (צ"ל ז?) וכן כולם. ובפ' והיה אם שמוע יכוין בכל תיבה שם א' מע"ב שמות (טט – המתהוים מצירוף אות אחת

משלושה פסוקים בספר שמות בשלח יד, יט וי"ט, כ וי"ב, כא וי"ט ובכל פסוק יש ע"ב אותיות) בדרך הפוך ישר הפוך (טט – בשם

הראשון אות ראשונה של הפסוק יט, אות אחרונה של הפסוק כ, אות ראשונה של הפסוק כא) והסימן יהי כזה והיה – וה"ו אם – יל"י

שמוע – ס"ט וכן כולם ובפרשת ושמתם (טט – מהמלה ה-73 בפר' והיה אם שמוע) מן תיבת את דברי עד סוף הפרשה יש חמשים

תיבות. והוא נגד חמשים שערי בינה. ובפרשת ויאמר יכוין בכל תיבה שם אחד מע"ב שמות בדרך ישר כזה (טט – בשם הראשון אות

ראשונה של הפסוק ט, אות ראשונה של הפסוק כ, אות ראשונה של הפסוק כא) ויאמר – וו"ו הויה יי"י אל – סב"ט וכן כולם, וכדי

להקל על הקורא העמדי על כל תיבה שם שלו.

בסדור השל"ה אומר: זה לשון מהרמ"ק [שער ד סי' יא], ברעיא מהימנא פירש כי סוד קריאת שמע בפרשיותיה ותיבותיה, שהן פרשה

ראשונה מ"ב, ופרשה שניה ע"ב, ושלישית נ', ורביעית ע"ב, הם סוד [ארבעה] היכלות עליונים שהם סוד מקנ"ה שם טובלת קומה

השכינה וגו' (שם תר' כזית) ארץ הקצור ... וקמה קמ"ש אמות וגו', מלת וקמה אותיות מקו"ה, אפשר כי חצר המשכן עם קומת

הקלעים היא כעין דמיון ל- [ארבעה] היכלות עליונים שהם סוד מקנ"ה שם טובלת קומה השכינה ובכך השכינה שוכנת בארץ במינה

קדושה).

ובהג"ה כתב בקונטרס האר"י ז"ל [ס' הכוונות לג ע"ב, ופע"ח שער הק"ש פכ"ג מז ע"א] מצאתי בזה הלשון, דע כי בפרשה ראשונה

תמצא מ"ב מן ואהבת עד סוף הפרשה, לרמוז לשם מ"ב, וגו'...

ע"פ פירוש באר לחי רואי הפסוקים בראשית חיי שרה כה,טז,יט,כ הם מקור ל- תיקוני הזהר תקונא חד ועשרין [דף מ"ז ע"א] לענין

קריאת שמע והכנה לתפילה. פירוש באר לחי רואי מבוסס על פירוש השל"ה ו/או מבוסס על הרמ"ק ועל כתבי האר"י.

סיכום:

(א) השקיה ע"י רבקה היא השפעת הרמ"ח מלות קריאת שמע באופן של שם מ"ב ושם ע"ב (ישר הפוך ישר) ונ' שערי בינה ושם

ע"ב (ישר ישר ישר).

(ב) פעולות השאיבה וההשקיה החזורות מרבות כדה להיות כעין כדים רבים וזהו הצירוף כ"ד י"ם, מפירוש באר לחי רואי מובן כי גי'

מלת י"ם היא כגי' כ"ד כ"ה והכולל, אלו נ' שערי בינה, ורבקה מייצגת את ספירת הבינה, והיא כעין אמא המשקה את ילדיה.

(ג) ממלת י"ם נמשך ענין קריעת ים סוף שבתוך כך מתגלים משלושה פסוקים בו שם ע"ב בצירוף ישר הפוך ישר, ושם ע"ב בצירוף ישר

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סִלְקָה = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מִזְקֵי פִשְׁטָא – מוציא מפשטו; מִרְכָּא = מאריך, רבוי; דְּרָגָא – מצרף; תִּבְרָא – מחלק, ממשע; לֹא מִמֵּשׁ; טַפְחָא = טרףא – שנוי
משמעות, רבוי מתפשט; מִרְכָּא טַפְחָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְּרָגָא תִּבְרָא טַפְחָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מִרְכָּא תִּבְרָא טַפְחָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תִּבְרָא מִרְכָּא טַפְחָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מִרְכָּא – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סְגִיל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְּה-קָטָן – 2; זִקְּה-גָדוֹל – 3;
רְבִיעַ – 4; ... זִקְּה-קָטָן ... זִקְּה-קָטָן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֵלֵא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֵלֵא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קִטְנָה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מציצה; תְּלִישָׁא-גְדוּלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה; פִּזְרָא – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ישר ישר.

- (ד) ממלת **כִּבְרָה** מתהווה הצירוף כ"ד והצירוף כ"ה, השקיה ע"י רבקה העלתה את המלכות סוד כ"ד אתוון דיחודא תתאה (זהו המאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" הנאמר אחרי פסוק שמע ישראל, שבו כ"ד אותיות) לסוד כ"ה אתוון דיחודא עלאה (זהו הפסוק "שמע ישראל הוי"ה א-לקינו הוי"ה אחד" שבו כ"ה אותיות), וכל אחד הקורא קראת שמע חוזר על פעולתה של רבקה ומצרף עולם הגשמי אל עולם הרוחני, כלומר מעלה אותו בדרגתו.
- (ה) ועוד יש להבין מהשל"ה ששם ע"ב שהוא חסד (וענין של ימין) ממתק שם מ"ב שהוא חסד וגבורה (וענין של שמאל), לכן בשעת תפלה יעטוף בכף ימין את כף שמאל להמחיש ההמתקה והשפעת השפע המומתק אל רמ"ח מלות קריאת שמע ומהם אל רמ"ח איברי האדם ושם"ה גידיו.

בראשית תולדת כה, לא: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְרָה כִּיּוֹם אֶת-בְּכֹרְתֵךָ לִי:

רש"י (כז) **ויגדלו הנערים ויהי עשו** - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם, ואין אדם מדקדק בהן מה טיבן; כיון שנעשו בני שלש עשרה, זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה (ראה ב"ר סג, י).
כלי יקר בראשית כה, לב ... והודה עשו לדבריו ואמר הנה אנכי הולך למות, ואני קרוב יותר אל המיתה מן החיים אם כן למה זה לי בכורה. במלת זה לי, הוא כמראה באצבע על דבר ששייכה בו בכורה גם ביום ההוא, וזהו העבודה שהיתה בבכורות: עשו אינו מאמין בקבלת עול מצוות שהיא ענין פ' והיה אם שמוע, ולכן אינו מאמין בקבלת עול מלכות שמים שהוא ענין פרשת שמע.
ויאמר יעקב – טפחא אתנא, כטעמי שמע ישראל, רמז לכך שעשו פירש לעבודה זרה ומרד בקבלת עול מלכות שמים המתבטאת בשמע ישראל.

בראשית תולדת כו, יג: וַיִּנְהַל הָאִישׁ נִגְלָה הַלּוּד וַנְּגַל עַד כִּי-נָגַל מְאֹד:

וינְהַל הָאִישׁ – טפחא אתנא, כטעמי שמע ישראל, פירש האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל ב-כ(כ), על רש"י (כב) **ופרינו בארץ** - "ונפוש בארעא" (ת"א). ... שהוא לשון רבוי וגדולה. ... והכונה היא שיצחק יתרבה ויתגדל (ככתוב לעיל **וינְהַל הָאִישׁ**)
טט – אפשר שהעולם הבינו שהצלחת יצחק בארץ קשה ובשנה קשה היא באמונתו ב-**(דברים ואתחנן ו, ד) שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד**: היינו בקבלת עול מלכות שמים שהיא ענין של שמע ישראל ובכך יתגדל ויתקדש שמיא רבה.
הָאִישׁ – נוסריקון שמע ישראל ה' א-לקינו, ועוד פעם ה' אחד. וכן **(שמות בשלח טו, ג) ה' אִישׁ מִלְחָמָה ה' שָׁמוּ**:

בראשית תולדת כו, ה: עֲקֹב אֶשֶׁר-שָׁמַע אֲבִרְהָם בְּקָלִי

וישמר משמרתִי מצותִי חקוֹתִי ותורתִי:

ראה בבלי יומא כב,

אמר רב קיים אברהם אבינו כל תורה כולה שנאמר **(בראשית תולדת כו, ה) עֲקֹב אֶשֶׁר-שָׁמַע אֲבִרְהָם בְּקָלִי** ... אמר ליה אם כן מצוֹתִי ותורתִי למה לי. **(מתיבתא** על כרחך מייטור המלים מלמדנו שקיים את כל התורה כולה)
אמר (רב) [רבא] ואיתמא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין **(הב"ח** תחומין) אף שהיא תקנת חכמים לעתיד לבוא ולא נאמרה למשה בסניני שנאמר **ותורתִי (מתיבתא** בלשון רבים ומיעוט רבים שניים, ללמד שקיים) אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה (שתייהן במדה שוה).
מצוֹתִי – טפחא ללא מגבלת מרכא לפניה, בתפקיד התפשטות אפיון לפניו, ללמד שמה שנאמר לפניו **עֲקֹב אֶשֶׁר-שָׁמַע אֲבִרְהָם בְּקָלִי** כולל תקנת חכמים לעתיד לבוא ולא נאמרה למשה בסניני

בראשית תולדות כו, ח:

ויהי כי ארכו-לו שם הַיָּמִים וישקף אבימלך מלך פְּלִשְׁתִּים בעַד החלון

וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו:

ויהי כי ארכו-לו שם הַיָּמִים וישקף אבימלך מלך פְּלִשְׁתִּים – רביע ... זקף-קטן רביע ... זקף-קטן, א' הזקף כסוף ענין; ב' עצמת היצר בהתענינות ביצחק ע"י הפלשתים
שני התבניות רביע ... זקף-קטן עשויות להיות מדה לד' למהרז"ו כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש
(א) **ויהי** - רביע **כי ארכו-לו שם הַיָּמִים** – (גירסת כתר **כי** מונח כעין שתי תבניות של) מרכא פשטא זקף-קטן והוא תיאור ואחריו **וישקף** - רביע, פעולה, כעין לימוד אלפני לפניו.
אפשר שפי' **רש"י כי ארכו**. יסביר את הלפני לפניו. אמר מעתה אין לי לדאוג, מאחר ולא אנסוה עד עכשו, לא נזהר להיות נשמר. כלומר המלים **כי ארכו-לו שם הַיָּמִים** מלמדים לכתוב אחריהם על פעולת אבימלך, ומלמדים אלפני לפניהם אל **בראשית תולדת כו, ז וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא**
כי הם שאלו האם היא אשתו, וענה שהיא אחותו, לכן נזהר לא לנהוג בה כאשתו. ומשעבר זמן ולא פגעו בה חשב שאינם מתענינים בהם.
גירסה אחרת **כי ארכו-לו שם הַיָּמִים** - מרכא פשטא זקף-קטן **וישקף אבימלך מלך פְּלִשְׁתִּים** - רביע פשטא מונח זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, דבר החוזר וקורה. **תורה שלמה** (י) שהיה חוזר ומסתכל ברבקה או באהל יצחק.
ויהי - רביע ... **וישקף** - רביע, שני פעלים בזמן עתיד עם וא"ו היפוך, משמע שעדיין לא התחיל הענין

(ב) **וישקף אבימלך מלך פְּלִשְׁתִּים בעַד החלון** – ע"פ **זוהר** משמעו באיצטגנינות בכוכבים וכן **שופטים ה**

בעד החלון נשקפה אם סיסרא - באיצטגנינות בכוכבים, ופי' **המלבי"ם** ב-**שופטים ה** מראת קסמים או כישוף

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערה: אתנח, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קוסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאא = טרפא – שני משמעות, רבוי ממשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה על חלק מפרטיה; מוקד – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספ' 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"א – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 בראשית תולדת כה,יט

בראשית תולדת כה,יט: וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן-אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת-יִצְחָק:

בֶּן-אֲבִרְהָם – מקף אתנח, אתנח להגביל את ליצני הדור האומרים "מאבימלך התעברה שרה וגו'" (רש"י). מקף מרמז כי ההגבלה בעלת אופנים אחדים ע"פ רש"י (א) הקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל **אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת-יִצְחָק**, (ב) **רד"ק** ... שהיה ישר ונאמן והולך בדרך טובה ואהוב לבריות כמו אביו עד שהכל אומרים עליו **אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת-יִצְחָק**

בראשית תולדת כה,כ: וַיְהִי יִצְחָק בֶּן-אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת-רִבְקָה בַת-בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדַן אָרָם אָחוֹת לְבִן הָאֲרָמִי לֹוּ לְאִשָּׁה:

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן-אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת-רִבְקָה בַת-בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי – זקף-קטן ... רביע ... זקף-קטן, תבנית המרמזת על ענין עצמתי **רד"ק** (כ) **וַיְהִי** – להודיע, כי גם עמו עשה האל טובה גדולה; כי אשתו היתה עקרה ולא היתה ראויה ללדת כי אם על ידי נס, וכן לחתירה מתחת לכסא הכבוד להתיר הגזרה (ראה להלן ב"ר, תולדות, פר' סג,ה)

בְּקַחְתּוֹ אֶת-רִבְקָה בַת-בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי – רביע ... זקף-קטן, תבנית סתום שלא בא לסתום אלא לפרש לענין נשיאת אשה. טעם מהפך במלת **וַיְהִי** מרמז לפרש בדרך המהפכת ברוב מארבעה דברים שכאן, כדי לקיים לעולם ידבק אדם בטובים ... הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה (ב"ב קט,ק). **רש"י** **בַת-בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדַן אָרָם אָחוֹת לְבִן הָאֲרָמִי** – וכי עדיין לא כתב שהיא בת בתואל ואחות לבן ומפדן ארם? אלא להגיד שבחה: (טט – א) שהיתה בת רשע (טט – ב) ואחות רשע (טט – ג) ומקומה אנשי רשע, (טט – ד) ולא למדה ממעשיהם (ראה ב"ר סג,ד).

בְּקַחְתּוֹ אֶת-רִבְקָה – מקף ענין בעל שלבים, לקיחת אשה (א) בדיקה כנ"ל (ב) אירוסין הן הקידושין שהם באחד משלוש הדברים כסף, שטר וביאה, (ג) נישואין. כאן עבד אברהם היה שליח לקידושין וקדש בכסף ובמקום עשו סעודת אירוסין (מלבי"ם, משך חכמה, שפע חיים). כאשר רבקה הגיע לבית יצחק הוא עשה נישואין ע"י שלוש הדרכים כסוי הינומה שרבקה כסתה עצמה בצעיף, בחופה, ביחוד (שו"ע אה"ע הל' קידושין סי' נה,א).

בראשית תולדת כה,כא:

וַיַּעֲטֹר יִצְחָק לְה' לְזַכַּח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הָיָה וַיַּעֲטֹר לָהּ וַיַּתְחַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ:

בעל הטורים (כ) **בְּקַחְתּוֹ**. ב' במסורה. **בְּקַחְתּוֹ אֶת-רִבְקָה**. ואידך גבי ירמיה (ד' מ"א) **בְּקַחְתּוֹ אֹתוֹ וְהָיָה אֲסוּר בְּאֲזִיקוֹ**. מה קחתו דהתם אסור, אף הכא אסור. ללמד שאף יצחק עקור היה (יבמות סד א). טט – בבלי יבמות לוקח הביטוי **בְּקַחְתּוֹ אֶת-** העוסק ביצחק ומוליך אל (ד' מ"א) **בְּקַחְתּוֹ אֹתוֹ** את ירמיה הנביא שהיה אז עקור (גולה) ממקומו, וחוזרת עם מילת עקור במשמע עקר (לא פורה) ומשליכה אותה על יצחק אביו. ובהסבר אחר שיצחק היה כמו אסור באזיקים עד שהרתה רבקה.

(כא) **כִּי עֲקָרָה הָיָה**. **הָיָה כתיב** (טט – הכתוב **הוא** בלשון זכר). לומר כי אף הוא היה עקור (מדרש הגדול).

דרשה זאת מבוססת על הכתוב.

ואית דדרשי המקרא (ויש שדרשו את הקריאה) לומר היא ולא הוא דהא כתיב (לעיל כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, אלמא לאו עקור היה (זהר תולדות קלו א):

דרשה זאת מגובה ע"י טעם אתנח במלת **הָיָה** בתפקיד הגבלת משמע מלה זאת ללשון נקבה ולא ללשון זכר בגלל אות ו"ו.

טט – אפשר להסביר, שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, ולכן מצב העקרות של יצחק השתנה. (בר' וירא יח, י) **וְהָיָה בֶּן לְשָׁרָה**

אִשְׁתּוֹ – מקף טפחא מונח אתנח, מקף בתפקיד ענין בעל מספר מצבים, ע"פ שם משמואל **וירא תרעא** אלו שלבים בחיי יצחק לענין הולדה, בלידתו נמשך אחרי אמו וזהו צד נוקבא, ולכן לא אמור להוליד, בעקידה יוצא ממנו צד נוקבא ונכנס בו צד דוכרא ומיוחס אחרי אברהם ואז מוכשר להוליד.

רש"י (כה,כו) **בֶּן-שָׁשִׁים שָׁנָה** – עשר שנים משנשאה עד שנעשית בת שלש עשרה שנה וראויה להריון ועשר שנים הללו צפה והמתין לה כמו שעשה אביו לשרה, כיון שלא נתעברה ידע שהיא עקרה והתפלל עליה.

וַיַּעֲטֹר – קדמא, קדמה תפילתם הרבה לפני הזמן המסופר כאן, לפחות כ-10 שנים.

בראשית רבה (וילנא) **פרשת תולדות פרשה סג ה וַיַּעֲטֹר יִצְחָק לְה' לְזַכַּח אִשְׁתּוֹ**, רבי יוחנן וריש לקיש, רבי יוחנן אמר ששפך

תפלות בעושר, ר"ל אמר שהיפך את הגזירה ולפום כן קריין ליה עתרא דאפיך אידרא, לְזַכַּח אִשְׁתּוֹ, מלמד שהיה יצחק שטוח כאן והיא שטוחה כאן ואומר רבש"ע כל בנים שאתה נותן לי יהיו מן הצדקת הזו אף היא אמרה כן כל בנים שאת עתיד ליתן לי יהיו מן הצדיק הזה, **כִּי עֲקָרָה הָיָה**, רבי יודן בשם רבי לקיש עיקר מטריין לא הוה לה וגלף לה הקדוש ברוך הוא עיקר מטריין, **וַיַּעֲטֹר לָהּ**, רבי לוי אמר משל לבן מלכים שהיה חותר על אביו ליטול ליטרא של זהב והיה זה חותר מבפנים וזה חותר מבחוץ שכן בערביא קורין לחתירתא עתירתא.

בבלי בבא קמא צב,א ... א"ל רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמור רבנן: כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר,

הוא נענה תחילה? א"ל, דכתיב: (איוב מב, י) **וְהָיָה שָׁב אֶת-שִׁבְתֵּי שָׁבוֹת אִיּוֹב בְּהַתְּפַלְלוֹ בְּעַד רַעְיוֹ**: אמר ליה: את אמרת מהתם,

ואנא אמינא מהכא: (בר' וירא כז, י) **וַיַּתְּפַלְל אֲבִרְהָם אֶל-הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת-אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶמְהִיתוּ וַיִּלְדוּ:**

, וכתיב: (בר' וירא כא, א) **וְהָיָה פֶקֶד אֶת-שָׁרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וְגו'**,

וַיַּעֲטֹר – קדמא, כעין כלל **וַיַּעֲטֹר** הצריך לפרט **יִצְחָק לְה' לְזַכַּח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הָיָה הוּא וַיַּעֲטֹר לָהּ** המבקש על חבירו (כאן על

רבקה בת רשע ולמ"ד שאינה מצווה על פרו ורבו) והוא צריך לאותו דבר (כאן יצחק בן צדיק המצווה על פרו ורבו) נענה תחילה. וכפ"ל

רש"י וַיַּעֲטֹר לָהּ – שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע, לפיכך לו ולא לה (ראה יבמות סד,א).

וַיַּעֲטֹר לָהּ – מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות (ב"ר תו' סג,ה) (א) מהפך הגזירה, (ב) מהפך הטבע שלא היה לה רחם וגלף לה ה' רחם.

כִּי עֲקָרָה – מרכא טפחא, יתור לרבות הסיבות לעקרות (א) מצד בריאתה ללא רחם או ללא יכולת טבעית ללדת (ב) שלא יאמרו ע"כ

אומות העולם תפלתם עשתה פירות (מ"ר חי"ש פר' ס,יג) (ג) שהקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים שע"ז זה לימד (א) כל המבקש

רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה (ב) פתח תשובה לחותר חתירה מתחת לכסא הכבוד, וכאן גם לגלוף רחם

לרבקה, ומלמד למלך מנשה שבתשובתו חתר חתירה מתחת כסא הכבוד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
הפניתי ההשערה: אתחן, סלוק – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי: מהקי פשטא – מוציא מפשטו: מראק = מאריך, רבוי: דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפחא = טרףא – שני
משמעות, רבוי מתפשט: מראק טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מראק תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מראק טפחא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"א – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציג; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפני שער, מוציג; פז' – דרוש מהפסוק ריעון לנישא אחר בבלתה;

בראשית תולדת כה, כב: ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם-כן למה זה אנכי ותלך לדרש את-ה':

בראשית תולדת כה, כג: ויאמר ה' למה שני נשים גוים בבטנך ושני לאמים ממעריך יפגרו ולאם מלאם יאמץ ורכב יעבד צעיר:

גיל הכתר ברש"י ויתרצצו (כב) [נתר"ק: ויתרצצו – כתר גומו: "ודחקין", כמו 'טומאה רצוה' (חולין ע"א), שאין מתקבלין במקום

אחד ברחם אחד כשאר תאומים שנשבלים ברחם אחד. ויש לפרש ויתרצצו – לשון 'שבירה', כמו 'ותרץ גלגלותי' (ש"ט, טג) – שצור לה

המקום ושוברין זה את זה. ותאמר: אם-כן למה זה אנכי מתאוה ומתפללת על ההריון וסופי לשכלם? ותלך לדרש את-ה' – מהו פן

שכן מתרצצים. ויאמר ה' לה שני גיים בבטנך – אין סופך להפילם, אלא זה אות, שכשם שאין מקום אחד סובלם במעריך, והן נפרדים זה

מה, כך, כשיצאו ממעריך יפרדו ולאום מלאום יאמץ, ולא יהו סובלין זה את זה. ורב יעבוד צעיר. מעתה הולך ומספר היאך נתקיים דבר זה עד

שאתה מגיע ל'הוה גביר' וכי' (בר' כז, כט).]

ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם-כן ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין ויקש, כפי' רש"י בגי' הכתר שכשם שאין מקום אחד סובלם

במעריך, והן נפרדים זה מזה, כך, כשיצאו ממעריך יפרדו ולאום מלאום יאמץ, ולא יהו סובלין זה את זה. ורב יעבוד צעיר.

ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם-כן ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החזור וקורה, אחד רץ השני נח ולהיפך, וחזור חלילה

כפי' רש"י אם-כן למה זה אנכי. רבותינו דרשוהו (בר' סג, ו) לשון 'ריצה': עוברת על פתחי תורה של עם ועבר, ויעקב רץ ומפרסם לצאת; עוברת

על פתחי עבודה זרה, ועשו מפרסם לצאת. דבר אחר: מתרצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות (ראה אל"ז ט).
ותאמר אם-כן – מונח זקף-קטן, שתי דרשות, (א) רבותינו דרשוהו (בר' סג, ו) לשון 'ריצה' (ב) דבר אחר: מתרצצים זה עם זה וגו'

ותאמר – מונח, בעל תכונת הארכה ואז המשמעות שהיא קצת מפסיק מהכתוב אחריו והוא כמו נקודותיים ללמד מה אמרה אם-כן ופי' רש"י גדול צעיר

העבור, טט – אם-כן – מקף, בתפקיד מספר מצבים, שיכול להיות עיבור תאומים שנשבלים ברחם אחד, וכאן היה עיבור תאומים שאין מתקבלים ברחם

אחד. (ע"פ בראשית רבה תולדות פרשה סג, ו)

(בר' סג, ו) רבי הונא אמר (טט – אם-כן במשמע) אם כך אני עתיד(ה) להעמיד שנים עשר שבטים (טט – למה זה במשמע) הלואי לא עיברתי, מנין ז'ה,

חני בשם וכי נחמיה ראויה היתה רבקה שיעמדו ממנה י"ב שבטים, הה"ד (בר' תל' כה, כג) ויאמר ה' למה שני נשים גוים בבטנך דא תרין, ושני

לאמים הא ארבעה, ולאם מלאם יאמץ הא שיתא, ורכב יעבד צעיר הא תמניא, (בר' תל' כה, כד) וימלאו ימיה ללדת הא עשרה, (בר' תל' כה, כה)

ויצא הראשון אדמוני הא חד עשר, (בר' תל' כה, כו) ואחריו-כן יצא אחיו הא תרין עשר, (טט – לפי המדרש אפשר שרוב העיבורים בתאומים, לכן

למה זה – מראק טפחא, יתור לרבות עיבורים בצער)

(בר' סג, ו) ואית דמיייתין ליה מן הדין קרא, (בר' תל' כה, כג) ותאמר אם-כן למה זה אנכי, זיין שבעה ה"א חמשה הא תרין עשר, מנין זה,

רש"י – למה זה אנכי מתאוה ומתפללת על ההריון (ראה בר' סג, ו) – למה זה – מראק טפחא, יתור לרבות באווי ובתפלה, כאשר טעם אתחן מגביל

את אנכי – כי וסופי לשכלם (גי' רש"י בכתר)

רש"י – ותלך לדרש – לבית מדרשו של שם. לדרש את-ה' – להגיד לה מה תהא בסופה. את-ה' – סלוק, להגביל הנוק לה ולילדיה.

רלב"ג – ביאור הפרשה ותלך לדרש את-ה' דבר השם יתעלה מעבדיו הנביאים אשר היו בזמן ההוא, כמו שם ועבד ותלמידיהם, מה יהיה אחרית

הדבר.

ותלך – טפחא ללא מראק לפניה, בתפקיד שנוי משמעות, כגון בשונה מאנשי הזמן ההוא שהיו שואלים במכשפים ומגידי עתידות, ובשונה

מהגר שנאמר בה (בר' וירא כא, יד) ותלך ותתע רש"י חזרה לגלולי בית אביה.

(בר' סג, ו) (בר' תל' כה, כג) ותלך לדרש את-ה', וכי חתי כנסיות ובתי מדרשות היו באותן הימים, והלא לא הלכה אלא למדרש של

שם ועבר (ותלך – טפחא ללא מראק לפניה, בתפקיד שנוי משמעות מיחיד לכאילו רבים וגדולה), אלא ללמדך שכל מי שהוא מקביל פני

זקן כמקביל פני שכינה (לדרש את-ה').

לדרש – מראק, רבוי דרשות מנביאי ה' כפי' רלב"ג – ביאור הפרשה ותלך לדרש את-ה' דבר השם יתעלה מעבדיו הנביאים אשר היו בזמן ההוא, כמו

שם ועבד ותלמידיהם, מה יהיה אחרית הדבר.

את-ה': – מלת את מרבה ו/או מלמדת על קשר לא ישיר והמקף מלמד על שלבים, וזה כפי' רש"י ב-(בר' תל' כה, כג) ויאמר ה' למה – על ידי שליח; לשם

אמר ברוח הקדש (ראה בר' סג, ז), והוא אמר למה

את-ה': – מקף, ענין בעל שלבים, חלקים אחדים, שאלה תלמידי הנביאים, שאלה את עבר, שאלה את שם. את-ה' – סלוק, מגביל ששאלה רק בנביאי

האמת. שקבלה תשובה רק משם.

(בר' תל' כה, כג) ויאמר ה' למה – על ידי שליח; לשם אמר ברוח הקדש (ראה בר' סג, ז), והוא אמר למה

(בר' תל' כה, כג) ויאמר ה' – קדמא ואולא, כעין כלל של הודעת דבר מה' לאשה. למה – רביע, ארבעה אופנים לכלל, רובן לא ישירים.

ירושלמי (וילנא) סוטה פ"ז, ה"א ... רבי יוחנן בשם ר' לעזר בי ר' שמעון לא מצינו שדיבר המקום עם אשה אלא עם שרה בלבד. והא כתיב (בר' ג, טז)

אל-האשה אמר תרבה ארבה וגו'. אמר רבי יעקב דכפר חנין ע"י התורגמן. והא כתיב (בר' תל' כה, כג) ויאמר ה' למה שני גוים בבטנך א"ר בא בר

כהנא הדיבור נפלה לה. אמר רבי יירי כמה כירכורי כירכורי הקדוש ברוך הוא מתאוה לשמוע שיתחן של צדקניות [שם יח טו] ויאמר לא כי

צחקת. (מראק פסק טפחא מראק סלוק, פסק בין דבר ה' אל שרה ובין התוכן)

בדבור לחוה ולרבקה רביע, לומר שכבר בתחלה רמז לארבעה אופני דבור ה' לאשה)

למה – רביע, (א) דבור ישיר לשרה, (ב) ע"י תורגמן לחוה, (ג) הדיבור נפלה למה (מפיק ה"א במשמע בעבורה (קה"ע) עליה הבת קול) לרבקה – שיירי

קרבן בת קול מתפוצץ בעולם עתידה אשה שתלד שני גוים בבטן אחת ולא ידעו מבטן מי יצאו ומצינו כיצא בזה במדרש ורש"י מביאו בשמואל

והיינו דקאמר הדיבור נפלה לה הכל אמרו שעליה נאמר הדיבור שהיה בבטן שני גוים: (ד) ע"י שליח או נביא (שם) פני משה הדיבור נפלה לה. לא

שדיבר עמה אלא שהגיע לה מאמר ה' ע"י מלאך כדאמ' בב"ר וי"א ע"י שם בן נח והא דקאמר ויאמר ה' לה שנפל לה מאמר ה':

תחילת המשנה הנ"ל עוסקת בארבעה דברים שאומר הכהן לטוטה. אפשר שהקישור במשנה בין הטוטה ובין מאמרי ה' לנשים הוא להבדיל בין הטוטה

שחיה הייתה בבחינה מסוימת כעין סוטה ובין מאמרים לצדיקות.

ירושלמי סוטה פ"ז, ה"א אמירת הכהן לאשה סוטה בלשון שהיא שומעת ולא ע"י תורגמן (קרבן העדה),

מתנ' אילו נאמרין בלשונם פרשת סוטה ויודיו מעשר וקרית שמע ותפילה וברכת המזון ושבעות העדות ושבעות הפיקדון: גמ' כתיב (במ' נשא ה, כא)

ואמר הכהן לאשה בכל לשון שהיא שומעת דברי רבי יאשיה. אמר ליה רבי יונתן ואם אינה שומעת ולמה היא עונה אחריו אמן. אלא שלא יאמר

לה על ידי תורגמן. ...

הדבור ה' הלא ישיר לחוה אפשר בא להבדיל הייטב מדבור הנחש (המפתח הראשון) (בר' ג, טז) אל-האשה אמר שהיתה בבחינת סוטה עם הנחש, ומלת

אמר בטעם רביע, ללמד על ארבעה דברים שיש להגיד לטוטה. בבלי סוטה לב, גמ'. פרשת סוטה מנלן? דכתיב: (במ' נשא ה, כא) ואמר הכהן

לאשה, בכל לשון שהוא אומר. תנו רבנן: משמיעין אותה בכל לשון שהיא שומעת, (טט – א) על מה היא שותה (טט – ב) ובמה היא שותה, (טט – ג) על

מה נטמאת (טט – ד) ובמה היא נטמאת; (טט – א) על מה היא שותה? על עסקי קניו וסתירה, (טט – ב) ובמה היא שותה? במקידה של חרש, (טט – ג) על מה נטמאת? על עסקי שחוק וילדות, (טט – ד) ובמה היא נטמאת? בשוגג או במזיד, באונס [או] ברצון, וכל כך למה? שלא להוציא לעז על מים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ד) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מחקר; פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפא = טרנא – שני משמעות, רבוי ממשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספס 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"א – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.4 בראשית תולדת כה, יט (התשע"ה)

בראשית תולדת כה, כח: [כח] וַיֵּאָהֲבֵם יִצְחָק אֶת-עֵשָׂו כִּי-צִידַם בְּפִי וַיִּרְבְּקֵהוּ אֶהְבֵּת אֶת-יַעֲקֹב:

וַיֵּאָהֲבֵם יִצְחָק אֶת-עֵשָׂו – לפי הסבר תוה"מ (מלבי"ם) (למשל לויקרא תזריע יג ו) פועל בזמן עתיד שלפניו וא"ו משמעו שהדבר יתחיל בעתיד, לכן יש להסיק שיצחק לא אהב את עשו בפועל אלא כמובא בתורה שלמה [קצו] בשם המדרש הגדול היה אוהבו בפניו בלבד כדי לקרבו ולמשכו, שהרי קל וחומר אם כשהוא אוהבו מעשיו מקולקלין, אלו שנאו ורחקו על אחת כמה וכמה. ואמרו רבותנו לעולם תהא ימין מקרבת ושמאל דוחה.

וַיֵּאָהֲבֵם יִצְחָק אֶת-עֵשָׂו – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לענין מסוים, כאן זמני אהבת בן, השונים בהלכותיהם או בעינים בקשר לענין, כאן יצחק אוהב את עשו בפניו, לא אוהבו שלא בפניו.

בראשית תולדת כה, כט: [כט] וַיִּזְדַּר יַעֲקֹב נֶגֶד נִיבָא עֵשָׂו מִן-הַשְּׂדֵה וְהוּא עֵרְף:

תורה שלמה [קפז] [ב"ב ט"ו ב] ד"א שלא מרד עשו בימיו (של אברהם) מנלן דכתיב וַיִּבָּא עֵשָׂו מִן-הַשְּׂדֵה וְהוּא עֵרְף: ותנא אותו היום נפטר אברהם אבינו וגו' א"ר יוחנן חמש עבירות עבר אותך רשע, באותו היום.

וַיִּבָּא עֵשָׂו מִן-הַשְּׂדֵה – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לענין מסוים, כאן זמני התנהגות עשו, שלא על כל אחד חלה ההלכה או הענין או שלא צריך שיחול על כולם ביחד, כאן התנהגות עשו מתחלקת לתקופה שעד יום פטירתו של אברהם אבינו, ומאותו יום והלאה

בראשית תולדת כו, ט: וַיִּקְרָא אַבְיִמֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר אָךְ הִנֵּה אֲשַׁתְּךָ הִיא וְאִיךְ אֲמַרְתְּ אֲחֵתִי הִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק כִּי אֲמַרְתִּי כֵן אֲמֹת עֲלִיָּה:

... וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק – מהפך פשטא זקף-קטן **כִּי אֲמַרְתִּי** – מונח זקף-קטן

פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה אך בעצמה פחותה ממה שקרה לאברהם אבינו שנלקחה שרה אשתו לבית אבימלך ואילו אצל יצחק אבימלך רק חשב לקחת את רבקה

באברהם אבינו מצינו תבנית דומה בשני פסוקים לענין לקיחת אשה לבית אבימלך

בראשית וירא כ, ד: וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלָיָה וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי הִנְנִי נֹסֵף-צַדִּיק תַּהְרֵנִי:

וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי – זקף-גדול זקף-גדול בין שני קיסרים (אתנח סלוק) זה אמר אבימלך להצטדק לפני א-לקים

בראשית וירא כ, יא:

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם כִּי אֲמַרְתִּי רַק אֵין-יִרְאַת אֱלֹהִים בְּמִקְוֵם הַזֶּה

וְהִרְגֵנִי עַל-דְּבַר אֲשַׁתִּי:

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם – פשטא זקף-קטן **כִּי אֲמַרְתִּי** – מונח רביעי, בגירסה אחרת מונח זקף-קטן

רַק אֵין-יִרְאַת אֱלֹהִים – יתיב מונח זקף-קטן,

שלוש פעמים זקף-קטן בין שני קיסרים או ז"ק רביעי ז"ק בין שני קיסרים (סלוק אתנח), להדגיש תוקף חוסר יראת א-לקים אצל הפלשתים ואבימלך

בראשית תולדות כו, י: וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ מַה-זֹּאת עָשִׂיתָ לָנוּ כִּמְעַט שָׁכַב אֶחָד הָעָם אֶת-אֲשַׁתְּךָ וְהִבַּאתָ עֲלֵינוּ אֲשָׁם:

כְּמְעַט שָׁכַב אֶחָד הָעָם – תלישא-גדולה גרשיים מהפך פשטא, תלישא-גדולה בתפקיד שיעור, גרשיים מהפך פשטא – כעין יצא מענינו לדון בענין אחר כענינו יצא להקל ולא להחמיר. **בסיכום:** שיעור עבירה חמורה קל הוא בעיני אבימלך ועמך.

[תורה שלמה [נב] בשם מדרש הגדול] אמר רבי אליעזר בוא וראה כמה בין מידת הצדיקים לרשעים, הצדיקים רוב מעשיהן הטובים בעיניהן קל ביותר כו' (טט - לא מתגאים בם) אבל הרשעים אינן כן, רוב מעשיהם הרעים בעיניהם קל ביותר (טט - ממעטים בחומרתן) שכן אבימלך אומר כמעט שכב אחד העם את אשתך, ומה אם עון אשת איש שאין חמור ממנו ממועט הוא בעיניו שאר עבירות על אחת כמה וכמה.

כְּמְעַט – תלישא-גדולה, אפשר כי רמז לשיעור איסור יחוד ושיעור זמן לטומאה, מחושב מגימטריה המלה **כמעט** וחלקים ממנה:

גיל **כמעט"ט** = 139 חלקי שעה בת 1080 חלקים (טור או"ח סי' תכו הלכות ר"ח) בשעונו כ- 7.72 דקות,

מע"ט"ט = 119 כ- 6.61 ד', **ע"ט"ט** = 79 כ- 4.39 ד', (כ"מ"ט"ט) = **ס"ט"ט** (במשמעות סתירת סוטה) כ- 3.83 ד',

ט' (במשמעות שיעור זמן לטומאה) = 9 בדיוק 30 שניות.

[שו"ת מנחת יצחק חלק ד סימן צד שנת התשכ"ו] דן בשיעור איסור יחוד ונראה מדבריו שמתחיל לערך **ששה וב' שלישי מינוט...** אבל

אפשר אם כדי לצאת מידי ספק, היינו מצמצמים השיעור על ה' מינוט, היה מספיק

[אנציקלופדיה תלמודית כרך כג, יחוד, טור תרנ] שיעור טומאה¹⁹⁵ – והוא כשיעור שמצינו לענין סתירה האוסרת אשה לבעלה¹⁹⁴, שהוא כדי

ביאה¹⁹⁵, בתוספת שיעור פשיטת הבגדים¹⁹⁶, אבל אין צריך להוסיף לכך שיעור ריצוי, שיש לומר שקודם הסתירה כבר נתרצתה לו¹⁹⁷ – ויש שכתבו

שאם אין לבו גס בה צריך להוסיף לזה אף שיעור של ריצוי, שהוא שיעור גדול בהרבה משיעור ביאה אפילו אם האשה דעתה קלה ביותר

להתפתות, לענין סתירה שדוקא אחר קינוי חוששים שמה נתרצתה לו קודם הסתירה, ולא לענין איסור יחוד כשאינן לבו גס מאד באשה זו שמתייחד עמה¹⁹⁸.

[אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך כג, יחוד, טור תרנ הערה 194]. ע"ע סוטה. ע"י מנחת יצחק שם סי' צד. וע"י דבר הלכה הוספות

חדשות לסי' טו שהאר"ך בבירור השיעור, ומסיק שיש להחמיר בשיעור של שלושים וחמש שניות.

נראה שהשיעורים הרמזים בקרא **כְּמְעַט** – תלישא-גדולה, הם בתוך שיעורי הזמנים הנידונים ע"י מנחת יצחק והאנצ' התלמודית והמנהגים השונים. אפשר לבררם עם הכותב. עולה מכאן שהמספר 1080 חלקים לשעה הוא מספר א-לקי ולא מוסכמה של בני אדם.

בראשית תולדות כו, יב: וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בִּשְׂנֵה הַהוּא מַצָּה שְׁעָרִים וַיִּבְרַכְהוּ ה':

וַיִּמְצָא בִּשְׂנֵה הַהוּא מַצָּה שְׁעָרִים – תביר מרכא טפחא מונח אתנח

רש"י מַצָּה שְׁעָרִים. ... ורבותינו אמרו אומד זה למעשרות היה.

הַהוּא – אותיות שם אהו"ה שם הפלאים, שם הצירופים, הנעת דברים, קפיצת הארץ, בתוך שנת רעב שלא היה כמוהו מימי אברהם,

כאשר העולם שומם, כל מה שיצחק זרע הצליח מעל ומעבר.

תביר מחלק ממעט היתור לרבות שעליו מלמדת התבנית מרכא טפחא של **בִּשְׂנֵה הַהוּא**. אפשר כי ממעט את המעשר שיצחק הפרישו,

היינו שלא הגיע אליו אלא אפשר לשם **והוא כהן לא-ל עליון** והאר"ך ימים עד שנת 53 של יעקב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשקפה: אתחנן, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע; לא ממש; טפאא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוחצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוחצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בראשית תולדת כו,טו: וְכַל-הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עֲבָדֵי אַבְרָהָם אָבִיו בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עָפָר: וְכַל-הַבְּאֵרֹת – רביע, ארבע בארות אפשר שארבע הבארות שהוזכרו כאן בשמות: עשק, שטנה, רחבות,שבעה שאר שבע. ראה ב- (כו,ג) וַיִּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם – מונח פסק מונח רביע, לפחות חמש ויש המפרש שבע

בראשית תולדות כו,יח: וַיָּשֶׁב יִצְחָק וַיִּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרַי מֵוַת אַבְרָהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת כַּשְׁמֹת אֲשֶׁר-קָרָא לָהֶן אָבִיו:

תורה שלמה [פד] ב"ר סד. כמה בארות חפר אבינו יצחק בבאר שבע. ר' יהודה ב"ר סימון אמר ארבעה כנגד כן נעשו בניו ארבעה דגלים במדבר, ורבנן אמרי ה' כנגד ה' חומשי תורה.

ילקוט מעם לועז בשם מ"ר ר"ע אומר בבאר שבע חפר ארבע בארות כנגד ארבע מחנות במדבר, רבנן אומרים חפר חמש בארות כנגד חמשה חומשי תורה.

מאור ושמש שבע בארות

וַיָּשֶׁב יִצְחָק – קדמא ואולא, כעין רמז ללימוד בכלל ופרט או מלמד ולמד, כאשר הכלל או המלמד עשוי להיות וַיִּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם – (מונח) פסק מונח רביע, ללמד על לפחות חמש ויש המפרש שבע בארות,

והפרטים או הלמד בתבנית וַיִּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו – רביע ... זקא-קטן, כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש (ראה מהרז"ו כעין מידה ל"ד)

ועוד וַיִּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים – רביע ... זקא-קטן ... זקא-קטן כעין שלוש זקף בין שני קיסרים, תבנית המרמזת לענין עצמתי, ואפשר כי הדבר מתפרש ע"פ **תורה שלמה [פה] (פדר"א פל"ה) ר"ע אומר כל מקום שהיו אבותינו הולכים היה הבאר מהלכת לפנייהם וחופרין שלושה פעמים ומוציאין אותה לפנייה ... וכתוב בירושלים והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים (זכריה יד, ט) היא הבאר שעתידיה לעלות בירושלים ולהשקות את כל סביבותיה.**

וראה להלן מאור ושמש בגילוי סוד האמונה.

ועוד בא הכתוב הסתום ללמד כי מעשה אבות סימן לבנים וכמו שאצל האבות הבאר מהלכת לפנייהם כך אצל הבנים במדבר הבאר מהלכת לפנייהם, ולעיתיד לבוא בגאולה כפי הנלמד מתבנית הקרא **אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים – תבנית זקא-קטן פעמיים בין שני קיסרים (סלוק אתנה), כעין דבר החוזר וקורה, זה גם מעיד על אי הכרת הטוב החוזר של פלשתים אף שזכו למים גם לשימושם.**

וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת כַּשְׁמֹת אֲשֶׁר-קָרָא לָהֶן אָבִיו:

...וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת כַּשְׁמֹת – זקא-קטן זקא-גדול ג' תקע"ו, ע"פ מפתח המבוסס על יעב"ץ ו-"אמרי נועם" הרבי מדז'יקוב ג' אותיות שְׁמוֹת כַּשְׁמֹת א"תק"ו ההפרש בין שתי הגיטריות 930 = 1506 – 576

930 – עולה לגי' ס"ת 'את' השמים' ואת' הארץ' (בר' א,א) תמצ"ת במשמעות של צמצום, "הצמצום אינו כפשוטו אלא כולו שמות השם" (בעל התניא), "רצון הבורא לגלות פעולותיו, כנויו ושמותיו זו תכלית הבריאה" (שער האקדמות, אקדמה ד (דף יד))

930 - כשנות אדם הראשון שנאמר עליו:

- 1. בראשית ג,כ: וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל-הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא-מָצָא עֹזר כַּנְּגֹדוֹ:**
- 2. בראשית ג,כ: וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הִוא הִיְתָה אִם כָּל-חַי:**

מאור ושמש עה"ת פירש כי ז' הבארות רומזים לז' מידות הקדושות ולסוד האמונה שנתגלה בימי אברהם ונסתם וחזר ונתגלה בחפירת יצחק הבארות ולכן הבארות הן כמתגלה מגי' הרב י"ר פאלוך זצ"ל: **תתק"ל ז"ה השע"ר להוי"ה צדיקיו"ם יבוא"ו ב"ו: ועל כך כ"ל הנשמ"ה תה"ל י"ה: ומהגי' המלאה א"תק"ו כל נשמה מודה ואומרת ונתת"ה א"ת הברכ"ה: (עם האותיות)**

בראשית תולדת כו,כ: וַיִּדְרִיבוּ רַעֵי נָדָר עִם-רַעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמַּיִם וַיִּקְרָא שֵׁם-הַבְּאֵר עֶשֶׂק כִּי הִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ: וַיִּדְרִיבוּ רַעֵי נָדָר – אזלא-גרש מונח רביע, יצא מן הכלל וסטגו יתברר בסמוך.

עם-רעֵי יִצְחָק לֵאמֹר – מרכא תביר טפחא, יתור לרבות המחולק להודיע שהמריבה הייתה בשלבים אחדים

טט – לפי ההסבר על שלבים במריבה יובן ש-וַיִּדְרִיבוּ רַעֵי נָדָר – אזלא-גרש מונח רביע, הינה תבנית של יצא מן הכלל ללמד על עצמו או ללמד על הכלל כולו יצא, כפי שהכתוב מספר על המריבה הבאה ואפשר ששתי הבארות שטנה ועשק הן הדוגמאות למריבות על הבארות שהוזכרו ב-(כו,ג) וַיָּשֶׁב יִצְחָק וַיִּחְפְּרוּ אֶת-בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים גו' ששיעורנו שהיו לפחות חמש בארות ואפשר אף יותר.

בראשית תולדת כו,כד: וַיִּבְרָא אֱלֹהֵי ה' בְּלִילָה הַהִוא וַיֵּאמֶר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֲבִיךָ אֶל-תִּירְאָה כִּי-אֶתְּךָ אֲנִכִּי וּבְרַכְתִּיךָ וְהִרְבִּיתִי אֶת-זַרְעֲךָ בְּעִבּוֹר אַבְרָהָם עֲבָדֵי:

וַיִּבְרָא אֱלֹהֵי ה' – קדמא מהפך פשטא, בתפקיד כלל הצריך לפרט ומתאפיין ע"י מידה מל"ב מידות של כתוב שחבירו הכתוב לפניו מלמד עליו. וזה שהוסבר ב-(כו,ג) וַיִּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע: מלמד על התעלות ברוח הקודש והשראת נבואה.

והפרט בְּלִילָה הַהִוא וגו' תיכף להגענו זכה להתגלות הקב"ה באופן נעלה ביותר

... הַהִוא וַיֵּאמֶר אֱלֹהֵי ... – זקא-קטן זקא-גדול זקא-גדול, שלוש זקף בין שני קיסרים, חיזוק, תוקף במובן של אופן נעלה ביותר, כי

הנאמר וַיִּבְרָא אֱלֹהֵי ה' בְּלִילָה הַהִוא מרמז לשלוש פעמים השם המיוחד א-ו-ה-ו-ה הנקרא אור בגנוו של התורה, שם הבינה, שם הדעת וַיִּבְרָא אֱלֹהֵי ה' בְּלִילָה – ס"ת א' ו' ה' אֱלֹהֵי ה' בְּלִילָה הַהִוא – ס"ת ו' ה' ה' א' הַהִוא – ההו"א – אותיות שם המקשר שמים וארץ, שם המקשר בין שם הוי' ושם א-לקים, כבכתוב ה' הַהִוא-לְקִיָּם (דב' ד,לה,לט; מלכים א' ח,ט; יח,לט; דהי"ב לג,ג) אַנְכִּי – עניין פנימיות

טמיר ונעלם, זקא-גדול עשוי לרמז לכתר כמשפיע על חכמה ובינה בעולם האצילות

בְּעִבּוֹר – אותיות ב"ע ע"ב – שהם גימטרית שם הוי' במילוי יו"ד הקשור לעולם האצילות, אַבְרָהָם עֲבָדֵי – ע"ב ד"י = דו"ד, שורש נשמת משיח מעולם האצילות, וכן הביא רמז ר' אל' שי' נ"י כי ב-(תה' עב,ה) פרק ע"ב כשם ע"ב הקשור לעולם האצילות, פסוק ה' שבה נברא העולם נאמר וַיִּקְרָא עִם-שְׁמֵשׁ וַלְפָנָי יָרַח הַיּוֹר הַדְּרִיָּם: ... ע-ב-ש-מ-ש' ולפני-י-ה' ... ס"ת משי"ח, פעם יחידה בתנ"ך, אפשר שמרמז לענין נשמת משיח מעולם האצילות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: אֲתָנָה, סְלוֹק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מוֹדֵק פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָכָא = מאריך, רבוי; דִּרְגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממשע; לֵא ממש; טַפְחָא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מֵרָכָא טַפְחָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דִּרְגָא תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מֵרָכָא תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָכָא טַפְחָא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מֵרָכָא – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שחלקו נדרשים; זִרְקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְה־קָטָן – 2; זִקְה־גְדוּלָא – 3; רְבִיעַ – 4; ... זִקְה־קָטָן ... זִקְה־קָטָן בחצי פסוק – הִקְשׁ; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֲוֵלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ־סֵי – יוצא מהענין; קִדְמָא אֲוֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-גְדוּלָא = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מודיע; פִּרְזַ – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה; דרוש בפסוק שיעור, מודיע; תְּלִישָׁא-גְדוּלָא = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מודיע; פִּרְזַ – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

בראשית תולדת כז,יא: וַיֵּצֵא אֲבִימֶלֶךְ אֶת-כָּל-הָעָם לְאֶמְרֵי הַנֶּזֶק בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמָת:

בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ - מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לענין מסוים, כאן הנוגע ביצחק או באשתו, שלא על כל אחד חלה אותה ההלכה או הענין או שלא צריך שיחול על כולם ביחד, כאן הנוגע ביצחק או באשתו ולא כל שכן בשניהם מות יומת, כמו שמות משפטים ... ומכה אביו ואמו - מרכא תביר טפחא, מות יומת, מספיק שיעשה חבורה באחד מהוריו, מות יומת.

תורה שלמה [נה] בשם ב"ר סד א וַיֵּצֵא אֲבִימֶלֶךְ א"ר אייבו אפילו צרור לא יזרוק אדם בהם (תה נז, ז) גְּדוּרָא וְצִפְוֵנוּ יִצְפְּוֵנוּ הֵמָּה עֲקָבִי

יִשְׁמְרוּ כְּאִשְׁרֵי קִנּוּ נִפְשֵׁי: וב- (לקח טוב) הנוגע באיש הזה לשום היזק בעולם, כמו (תה קח טו) אֶל-תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחֵי וְלִנְבִיאֵי אֵלֵי-תְּרַעֲוּ:

הַנֶּזֶק בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ - אזלא-גרש ... תביר, כעין יצא מענינו לידון בענין אחר יצא להחמיר ולהקל. ע"פ (מדרש הגדול) ל-(כז, י)

וַיֵּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ מִה-זֹאת עֲשִׂיתָ לָנוּ וְגו', הרשעים רוב מעשיהם הרעים בעיניהם קל ביותר ויש להסיק כי לא מענישים, לכן היוצא מענינו

של (כז, י) הוא כי כאן (כז, יא) הזהיר עונש מיתה על עבייה קלה או אפילו אל לא עבירה כי בדיני ישראל בן נח נהרג על גזל של פחות משהו

פרוטה וכאן הזהירו במיתה אף על היזק... והלהקל בא לומר ע"פ פסוק (כז, טז) שהיכירו שזה שלא פגעו במ (יצחק ורבקה) היתה לעצמם

(לאבימלך ולעמו) טובה שזוהי משמעות (בר תול נז, טז) אם-תעשה עֲפָנוּ רָעָה בְּאִשְׁרֵי לָא נִגְעָנוּד וְכִאֲשֶׁר עֲשִׂינוּ עֲמָךְ רַק-טוֹב וְיִשְׁלַחְךָ בְּשָׁלוֹם

אתה עתה פרוה ה':

ראה אזלא-גרש / גרשיים תביר, מרכא תביר טפחא

בדיני ישראל בן נח נהרג על גזל של פחות משהו פרוטה.

מ"ה המבואר, ר"ב, הערות למדרש ע' תרס"ג, נח פר' לא, ס"ה, ד"ה כך היו אנשי דור המבול עושים וגו', קשה, והלא בן נח נהרג

אף על פחות משהו, ר"ב, כמבואר בעירובין ס"ב וכעוד מקומות, ואם-בן-מה-הואילו בתקנתם, וי"ל דהדין שבן נח נהרג נאמר רק אם הגזלן

שהוציא את הגזל באונסו של הגזל. ואז אף שהוא פחות משהו פרוטה - נהרג, אך כשמוציא הגזלה לרצונו, תכונן כאן שהמוכר נתן

תורמוסים ללוקח לרצונו, כדרך כל מוכר שנותן ללוקח לטעום - אינו חייב. אך כאן מכיון שנגרם למוכר נזק גדול שברשעותם

הציגוהו ככלי ריק, הקפיד המוכר למפרע על עושקו, ולכן נענשו. (נחמד למראה)

• ויעוד אפשר לומר עפ"י מ"ש תוס' שם ד"ה ב"נ, דהדין דב"נ נהרג על פחות משהו הוא רק בגזל מישראל, אבל בגזל מחבירו הוא

עדיין בגדר "והשיב את הגזלה", כיון דאין לו מחילה, דדין שוה פרוטה נאמר רק בישראל שהם ביכולת למחול על היזק פחות

משהו, כל ב"נ שלא נאמר דין זה אצלם, כשגזלו הרי יוכל לתקן עונו ע"י השבה, לכן הוא פטור, וחולק על רש"י שסובר דה"ה

לגזל מחבירו ב"נ ע"ש. בפחות משהו לא נתחייבו מיתה, ועי' רש"י ע"ז ע"א ב, ד"ה ב"נ משמע שחזר בו ממ"ש בעירובין.

בראשית תולדת כז,א: וַיְהִי כִי-יָצֵק יִצְחָק וַתִּכְהַן עֵינָיו מֵרְאֵת

וַיִּקְרָא אֶת-עֵשָׂו בְּנֵו הַגָּדוֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנֵי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַגִּנִּי:

... **וַיִּקְרָא** - גרשיים, יצא מענינו או יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, אפשר שכאן מלמד בשני התפקידים:

(א) **תורה שלמה בר' תולדת כז [ד] תנחומא תולדת ח ותכהין עיניו** - למה כהו עיניו של יצחק וכו' על שהיה [עשון] מביא ציד

ומאכילו וכתוב והשוחד יעור פקחים (שמ' מש' נגח)

(ב) **[שם יד] תנחומא תולדת ח ולמה קרא לו בנו הגדול אלא ללמדנו שמחניפין לרשעים בשעתן, לפי שראה שהעולם מהזהר בידו**

קרא לו בנו הגדול.

אֶת-עֵשָׂו - מונח פסק, הפסק מנתקו מן המשך **בְּנֵו הַגָּדוֹל** כמובא **בתורה שלמה בראשית תולדת כז [ג] ב"ר סה א** אביו קראו גדול

אמו קראתו גדול את בגדי עשו בנה הגדול, אמר להן הקב"ה אם בעיניכם גדול בעיני קטן שנא' הנה קטן נתתיך בגוים (עובדיה א, ב)

[גם דרשה טז] **נר השכלים כתי' בְּנֵו הַגָּדוֹל** - חסר שכבר מכר את בכורתו

בְּנֵו הַגָּדוֹל - מונח רביע

וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנֵי וַיֹּאמֶר ... הַגִּנִּי תורה שלמה בר' תולדת כז [ז] תנ"י תולדת ט א ושלמה צווח (משלי כז, נב) כסף סגים מצופה על

חרס שפתיים דולקים ולב רע וכו' ... כך היה עשו אומר לאביו הגני ובלבו יקרכו ימי אבל אבי ואהרבה את יעקב אחי

ובביאור **תורה שלמה** ע"פ **מדרש הגדול** ורוח הקדש צווחת **משלי כו** **כי יחנן קולו אל תאמן בו כי שבע תועבות בלבו ... ובמדרש**

תהלים יד, א **אמר נבל בלבו, זה עשו הרשע, שהיה אומר אחד בפה ואחד בלב ... אמר לו הקב"ה רשע אתה מתחנן בדבריך לאביך**

ואמרת אליו **הברכה אחת הוא לך אבי וכו'**

הסבר זה מתואם עם תבנית הטעמים של **בראשית תולדת כז, לח ... וישא עשו קלו ויבך** - מרכא תביר טפחא סלוק, מרכא תביר טפחא

בתפקיד כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חל הענין באופן דומה, כאן מחלק את התנהגות עשו ואת קולו לקבוצת פרטים. **ויבך וישא**

עשו קלו מאפיין את הצד של אחד בפה אבל הוא גונב לבבות בהתנהגות ואין תוכו כבדו.

בראשית תולדת כז,יט: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-אֲבִיו אֲנֹכִי עֹשֵׂו בְּכִרְךָ עֲשִׂיתִי כְּאִשְׁרֵי דְבַרְתָּ אֵלַי

קוּם-נָא שְׁבֵה וְאָכְלָה מִצִּידֵי בְּעֵבֹר תִּבְרַכְנִי נִפְשֶׁךָ:

עֲשִׂיתִי - זקף-גדול **רש"י** כמה דברים כאשר דברת אלי.

ט - (א) רבוי של דברים כנראה יותר משתים כי אחרת למה לי מילת "כמה".

אמו אמרה לו שיצחק אמר לעשו (כז, יט) (א) **הִבִּיאָה לִי צִיד** (ט - ב) **וְעֲשֵׂה-לִי מִטְעָמִים** (ט - ג) **וְאָכְלָה וְאִבְרַכְכָּה לִפְנֵי ה' לִפְנֵי מוֹתִי:**

(ב) ע"פ **ספר קרן פתחיה - הרב מנחם זצ"ל** כשם שיצחק לא דבר עם יעקב כך גם יעקב לא עשה

ט - היינו זקף-גדול שלוש נקודות שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר. (ט - א) **עֲשִׂיתִי** - אמה רבקה עשתה (כז, יט) (ט - ב) **וַתִּתֵּן**

אֶת-הַמִּטְעָמִים (ט - ג) **וְאֶת-הַלֶּחֶם אֲשֶׁר עָשָׂתָה בְּיַד יַעֲקֹב בְּנֵה: ויעקב לא עשה רק העביר אותם בשליחות אמו.**

בְּכִרְךָ עֲשִׂיתִי - זקף-קטן זקף-גדול זקף-גדול, גי' המלים המוטעמות עולה $1032 = 790 + 242$ מאוצר הגימטריה של הרב י"ר פאלוך

זצ"ל: **1032 תתרה"ב**

1. ז"ו הי"א רוח"ו ש"ל מל"ך המשי"ח (בעה"ט בראשית א')

2. דבר"י תור"ה קולטי"ן

הצעת גי' **הבחור אצ"ו 1032 = וימל"ך תחתי"ו בל"ע** אבל הפסוק הוא **(בר' וישלח לו, ג) וַנִּמְתָּ בְּלַע וַיִּמְלֶךְ תַּחְתָּיו יוֹגֵב בְּוַזְרַח מִבְּצָרָה:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחנן, סליק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; מעטע, לא ממש; טפחא = טרפא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – חקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצת; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצת; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.6 בראשית תולדת כה, יט (התשע"ז)

בראשית תולדת כה, כט: וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד וַיָּבֵא עִשָׂו מִן-הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיפָ:

בראשית תולדת כה, ל: וַיֹּאמֶר עִשָׂו אֶל-יַעֲקֹב הֲלֵעִשְׂנִי נָא מִן-הָאֲדָם הָאֵדָם הַזֶּה כִּי עֵיפָ אָנֹכִי עַל-כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֲדָוִם:

בראשית תולדת כה, לא: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מְכַרְהָ כִּי־וָאֵת-בְּכֹרְתָהּ לִי:

בראשית תולדת כה, לב: וַיֹּאמֶר עִשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת וְלָמָּה-יָהּ לִי בְכֹרְהָ:

בראשית תולדת כה, לג: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הֲשִׁבְעָה לִי כִּי־וָאֵת-בְּכֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב:

בראשית תולדת כה, לא: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מְכַרְהָ כִּי־וָאֵת-בְּכֹרְתָהּ לִי:

(בר' תול' כה, לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב – פי' [כלי יקר] (בר' תול' כה, לב) ... זקני תלמידי חכמים מוסיפין חכמה אבל ביום הוולדו אין בו רושם כלל מן אותו שלימות הנפשי, ... שם יעקב מורה על השלימות הרוחני הנקנה בסוף, מזה יש ללמוד שיעקב אבינו קנה בשלימות הרוחני עם הזמן. בפסוק זה יעקב אבינו היה בן חמש עשרה שנה. אפשר כי וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב – טפחא אתנח, כטעמי שמע ישראל, מלמד כי היה על יעקב להתחזק בקבלת עול מלכות שמים ולקבל את העובדה שעשו בכור, ולענין העובדה בבכורות ה' יעשה הטוב בעיני ה'.

ופי' [רד"ק] (בר' תול' כה, לא) מְכַרְהָ כִּי־וָאֵת – וַאֲעַפְ"כּ נַעֲשֶׂה בִּזְהָ לְפִי שְׂעֵשָׂה בִּזְהָ כְּנֹגֵד מִנְהַג הָעוֹלָם, וכברו כבוד גדול אחר כן מפחד אלהים:

(בר' תול' כה, לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב – טפחא אתנח, כטעמי שמע ישראל, וכנגדו כפ' [רש"י] (בר' תול' כה, לב) וַיִּנְדָּלְהוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עִשָׂו – כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם, ואין אדם מדקדק בהן מה טיבן; כיון שנעשו בני שלש עשרה, זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה (ראה ב"ר ס, ג'). ומרד בקבלת עול מלכות שמים המתבטאת בשמע ישראל.

ולכן גם עשו אינו מאמין בקבלת עול מצוות (שהיא ענין פר' והיה אם שמוע הבאה אחרי קריאת שמע) ושביניהם העבודה בבכורות כפי' [כלי יקר] (בר' תול' כה, לב) ... והודה עשו לדבריו ואמר הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת, ואני קרוב יותר אל המיתה מן החיים אם כן לָמָּה-יָהּ לִי בכורה. במלת יָהּ לִי, הוא כמראה באצבע על דבר ששייכה בו הבכורה גם ביום ההוא, וזהו העבודה שהיתה בבכורות:

[בראשית רבה (וילנא) תולדות סג, יא] (בר' תול' כה, לב) וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד, אמר לו (עשו ליעקב) מה טיבו של נזיד זה אמר לו (יעקב) שמת אותו זקן (אברהם אבינו) אמר (עשו) באותו הזקן פגעה מדת הדין אמר לו (יעקב) הין, אמר (עשו) אם כן לא מתן שכר ולא תחיית המתים, (כפר בהם)

[בראשית רבה (וילנא) תולדות סג, יג] (בר' תול' כה, לב) וַיֹּאמֶר עִשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת, ריש לקיש אמר התחיל מחרף ומגדף למה לי אין כתיב כאן אלא וְלָמָּה-יָהּ לִי מלמד שכפר בזה אלי, ד"א (בר' תול' כה, לב) הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת שהיה נמרוד מבקש להמית אותו בשביל אותו הבגד שהיה לאדם הראשון שבשעה שהיה לובשו ויוצא לשדה היו באים כל חיה ועוף שבעולם ומתקבצין אצלו,

[פסיקתא זוטרא (לקח טוב)] (בר' תול' כה, לב) וַיֹּאמֶר עִשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת, כי אמר בלבו אין עולם אחר: וְלָמָּה-יָהּ לִי. למה לי לא אמר אלא וְלָמָּה-יָהּ לִי, כלומר אין לי חלק בהקב"ה שנקרא (שמ' בשלח טו, ב) יָהּ אֱלֹהֵי וְאֵנְהוּ: (בר' תול' כה, לב) בְּכֹרְהָ. שכפר ולא היה חושש אלא בדבר שלפניו, אבל בדבר עתיד לא היה מאמין:

[שכל טוב (בובר)] (בר' תול' כה, לב) וַיֹּאמֶר עִשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת, כשראה שנפטר הצדיק זקינו, אמר באותו זקן נגעה הדין, א"כ לא מתן שכר ולא תחיית המתים ועכשיו אני עיף וקרוב למוות, ולפי פשוטה הולך בכל יום לצוד חיות בשדה ומסכן עצמו למיתה ואיך אדע שאירש את אבי, אבל אתה יושב בבית המדרש בהשקט, יש לבטוח שתחיה ותירש: (בר' תול' כה, לב) וְלָמָּה-יָהּ לִי בְּכֹרְהָ. מה צריך לי להאמין דבר זה שאהא נוחל בארץ חלק בכורה:

ע"פ [בראשית רבה (וילנא) תולדות סג, יג] (בר' תול' כה, לב) וַיֹּאמֶר עִשָׂו – מונח זקף-קטן, זקף-קטן כשתי דרשות (א) מחרף ומגדף את ה' (ב) אורח חיים המסכן חיו מחיות ואנשים, ואפשר כי טעם וַיֹּאמֶר – מונח מרבה כעין מצב ביניים, עבירות שביניהם כאלו שעונשם מיתות של בית-דין.

מ"ר דורש ברכת ה' מכעין דמיון מלים וְלָמָּה-יָהּ לִי, כלומר אין לי חלק בהקב"ה שנקרא (שמ' בשלח טו, ב) יָהּ אֱלֹהֵי וְאֵנְהוּ: מוצע לומר שתבנית טעמי המקרא מרמזת זאת במקום.

(בר' תול' כה, לב) הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת – [התוה"מ (=המלב"ס)] מפרש במקום אחר בתורה כי מלת "הנה" מלמדת על גלוי. עשו חוזר לבית יצחק ממעלליו ומגלה כי [מדרש תנחומא (בובר) פר' תולדת ג] (בר' תול' כה, לב) .. אהבי (אברהם) ושונאי (נמרוד) מתו כאחד (אברהם הקב"ה לקחו, נמרוד עשו המית). ועשו חושב לעצמו ע"פ [קהלת רבה (וילנא) פר' ב] זכור למעשה נמרוד הה"ד [קהלת טו, ב] וְאֵיךְ יָמוּת הַחֲסִיד (אברהם) עַם-הַכְּסִיל (נמרוד): ועוד חושב "זו תורה וזו שכרה?" התחדש לעשו שגם צדיק כמו א"א נדון לפני מדת הדין. ואם פגעה בא"א ובנמרוד כאחד בודאי תפגע בו. בא טעם מלת (בר' תול' כה, לב) הִנֵּה – תביר בתפקיד לחלק בין מות החכם, הצדיק א"א ובין מות הכסיל נמרוד. והגלוי שלמרות ששניהם מתים כתוצאה מחטא אדם הראשון, אלא שנפש הצדיק עולה לגן-עדן ועתיד לקום לתחייה בתחיית המתים. ואילו נפש הכסיל כמו נמרוד יורדת לגהינם ואבדון. וע"פ [רש"י] [קהלת ב, טו, טז, יז] שאחרי מותם זכרון החכם לטובה וזכרון הכסיל לרעה ונשכחת כל גבורתם והצלחתם, ואילו הצדיקים מצליחים במיתתם ומועילים לבניהם.

עשו במקום לחזור בתשובה הוא כועס על ה' שמיעט חיי זקנו ואינו יודע כי [פסיקתא זוטרא (לקח טוב)] (בר' תול' כה, לב) ... אמר הקדוש ברוך הוא אני הבטחתי לאותו הצדיק תקבר בשיבה טובה, ואם רואה את בן בנו, עובר ה' עבירות ביום א', היכן שיבה טובה, לפיכך נחסרו משנותיו חמש שנים:

ולכן אָנֹכִי הוֹלֵךְ – מרכא טפחא, טפחא בתפקיד כפותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריה לְמוֹת ובמקום הפרדה מתקבל עבירת ברכת השם ודי למבין, והוא רחום יכפר עוון ולא ישחית. וזה הנאמר ב-[בראשית רבה (וילנא) תולדות סג, יג] (בר' תול' כה, לב) וַיֹּאמֶר עִשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת, ריש לקיש אמר התחיל מחרף ומגדף.

ועוד אָנֹכִי הוֹלֵךְ – מרכא טפחא, יתור לרבות שעשו מוסיף בכפירה בה', בכפירה בתחיית המתים, פורק עול מצוות וביניהם "עבודה בבכורות"

לְמוֹת – אתנח, מגביל כנדרש ב-[פסיקתא זוטרא (לקח טוב)] (בר' תול' כה, לב) וַיֹּאמֶר עִשָׂו ... לְמוֹת. כי אמר בלבו אין עולם אחר:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אהבה – סוף-סוף (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשוט – מוציא מפשט; מראש = מאריך; רבוי; דוגמא – מצרף; תביר – מחלק; ממשע, לא ממש; טפא = טרף – שני משמעות, רבוי ממשע; מראש טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דוגמא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מראש תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מראש טפא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס"י – סדור שנהלף, השלם והחלק נדרשים; דוגמא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – 1; זקף-גדול – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציג; תלישא-גדולה = תישא – דרוש בפסוק ולפני שער, מוציג; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בראשית תולדת כה, לד: ויעקב נתן לעשו עדרשים וינאכל וישת ויגם ויגלה ויבז עשו את-הבכורה: פ

לַחֵם וַיִּנְיֵד עֲדָרִשִׁים וַיִּנְאָכַל – ר"ת לוע"ו, כמדרש שיעקב יצק לתוך לועו של עשו. **[בראשית רבה (וילנא) פרשת תולדות פרשה סג]**

(בר' תול' כה, לד) וַיִּנְאָמֵר עֵשָׂו אֶל-יַעֲקֹב הֲלֵעִימָנִי נָא מִן-הָאָדָם, א"ר זעירא פער פיו (ט: זה לועו) אותו הרשע כגמל א"ל אנא פתח פומי תהי משתדר ואיל, כהדא דתנינן אין אובסין את הגמל ולא דורסין אבל מלעיטין, וגו'

[תולדות יצחק] (בר' תול' כה, לד-ל) (בר' תול' כה, לא) וַיִּנְאָמֵר יַעֲקֹב מִכֶּרֶה כִּי־וָאֵת-בְּכֹרְתָהּ לִי: **(בר' תול' כה, לב)** וַיִּנְאָמֵר עֵשָׂו הִנֵּה

אֲנִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלָמָּה-זֶה לִי בְכֹרְתָהּ: **(בר' תול' כה, לג)** וַיִּנְאָמֵר יַעֲקֹב הַשֶּׁבַע לִי כִּי־וָאֵת-בְּכֹרְתָהּ לִיעֲקֹב:

(בר' תול' כה, לד) וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לַחֵם וַיִּנְיֵד עֲדָרִשִׁים וַיִּנְאָכַל וַיִּשְׁתְּ וַיִּגֵּם וַיִּגְלֶה וַיִּבְזֶה עֵשָׂו אֶת-בְּכֹרְתָהּ: פ

[תולדות יצחק] מביא בפירושו חמישה פירושים למלה **(בר' תול' כה, לא) כִּי־וָאֵת** **(בר' תול' כה, לב) כִּי־וָאֵת**. אפשר כי אלו חמישה דברים

שהטעים יעקב לעשו שלא יהיה לו לאחר המכירה טענות על מיקח טעות, המרומזים בתבנית הטעמים מונח רביע של **(בר' תול' כה, לג) וַיִּנְאָמֵר יַעֲקֹב הַשֶּׁבַע לִי כִּי־וָאֵת**

(בר' תול' כה, לא) מִכֶּרֶה כִּי־וָאֵת-בְּכֹרְתָהּ לִי: כל המפרשים נבוכו בפ"י זה הפסוק, מה דמיון הוא היום, (ט: פ"א) והתשובה שלפי שירות הבכורה אינה עד יום מות אביהם, ואולי אז לא יהיה שוה כולם שלא יהיו נכסים כלל ליצחק כשימות או יהיה עשיר מופלג לכן לא יהיה המכירה, כמו בשעת המיתה שאין אנו יודעין מה יהיה אלא כיום הזה בשעה הזאת. פ"י שני לפי שכפר בעיקר, אמר אל תשבע לי בשם יתברך שאינך מאמין בו, אלא השבועה יהיה קלה, שכמו היום הזה שאתה הולך למות, יקרה לך שתמות אם תחזור בך. פ"י שלישי כמו היום הזה שהולך ולא ישוב, כן לא תשוב בכורתך לך. פ"י רביעי כיום שהוא יום המיתה שאמרת שביום המיתה ראוי שידבר אמת:

פ"י חמישי (בר' תול' כה, לג) הַשֶּׁבַע לִי כִי־וָאֵת, כפי צורך היום, שיש ימים שאדם מעריך מעה אחת יותר מבשאר הימים אלף, והשיב עשו (ט: **(בר' תול' כה, לב) וַיִּנְאָמֵר עֵשָׂו** – מונח זקף-קטן בתפקיד שתי תשובות לחמישה הדברים של יעקב, שהמכירה) (ט: א) כפי צורך היום (ט: הבכורה) אינה שוה פרוטה, (ט: ב) ואין ראוי שתשאל כפי צורך היום, שאני הולך למות, והשיב יעקב ראוי שלא נעריך המכירה כפי צורך היום, ואין ראוי שתמכרנה כ"כ בזול, אבל **(בר' תול' כה, לג) הַשֶּׁבַע לִי** שלא תתחרט מן המכירה כפי צורך היום, ולזה אמר **(בר' תול' כה, לג) וַיִּשְׁבַּע לִי וַיִּמְכַר אֶת-בְּכֹרְתָהּ לִיעֲקֹב:** **(בר' תול' כה, לד) וַיִּגֵּם וַיִּגְלֶה**, הפך המנהג והראוי שמתעכבין מעט על השלחן.

יש מקשים איך יתכן שלא נתן לו רק **(בר' תול' כה, לד) לַחֵם וַיִּנְיֵד עֲדָרִשִׁים** בעבור הבכורה. והתשובה שמנהג הוא כשמוכרין דבר חשוב בית או אי זה דבר, קוראים לחביריהם ונותנים להם פירות, אבל הבכורה בכסף מלא מכרה לו:

[צרוור המור] (בר' תול' כה, לד) וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל.

(בר' תול' כה, לד) לַחֵם וַיִּנְיֵד עֲדָרִשִׁים. כי בעד פת לחם יפגע גבר. לפי שכל זה היה אונס גמור כי כל אשר לאיש יתן בעד נפשו ואין לך מודעה גדולה מזו. ואולי יאמרו כי פירוש **(בר' תול' כה, לא) מִכֶּרֶה כִּי־וָאֵת** הוא כיום הזה שהולך למות והיה עיף. וכן השבועה היתה לפי העת שהיה באונס וזהו השבעה לי כיום. ויש כאן טענת אונס.

[הדר זקנים] (בר' תול' כה, לד) וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל, ... ובספר ה"ר יהודה חסיד יש **מכאן אתה למד שאם יש ביד רשע ס"ת או מצוה אחרת מותר לצדיק לרמותו ולנוטלה מידו:**

[רד"ק] (בר' תול' כה, לד) וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל, במחיר הבכורה **(בר' תול' כה, לד) לַחֵם וַיִּנְיֵד עֲדָרִשִׁים**, ולא זכר שנתן לו יין כי שתי מיין הבית, אבל **לַחֵם** חם שעשה יעקב לעצמו לשעתו נתן לו עם נזיד עדרשים שבשל גם כן לעצמו. ואז"ל (ואדוני אבי ז"ל) כתב כי מחיר כסף נתן לו על הבכורה ומה שנתן לו **(בר' תול' כה, לד) לַחֵם וַיִּנְיֵד עֲדָרִשִׁים** שיאכלו שניהם על המכירה כדי לקיימה:

[חשוקי חמד כתובות זא, א] נאמר ב-[בבא קמא (דף קטז ע"א)] הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעבורת לפניו, ורצה לחצות את הנהר כדי שלא יתפסוהו שומרי בית האסורין. אמר לו לבעל המעבורת: טול דינר [שהוא סכום גדול בהרבה מהמקובל לשלם עבור העברה במעבורת], והעביני את הנהר. אין לו לבעל המעבורת אלא שכרו הרגיל. שיכול הבורח לומר לבעל המעבורת משטה אני בך, ולא נתכוונתי לתת לך סכום כה רב, אלא אמרתי כן על מנת שתסכים להעביני את הנהר. וכן נפסק להלכה ב-[שו"ע (ח"מ סימן רסד ס"ז)], יעו"ש. וכתב ה-[רמב"ן ביבמות (דף קו ע"א)]: ושמעין מינה, דמי שהוא חולה וסמנין ביד חבירו שוין עשרים, והתנה עליו ליתן הרבה בדמיהן מחמת אונס חליו, אין לו אלא דמיהן. אבל רפאהו יש לו שכרו משלם, שחכמתו מכר לו והיא שווה דמים הרבה.

וכעין זה נאמר פרק בתורה **(בר' תול' כה, לד)** (בראשית כה, כט - לד) שעשו בקש מיעקב שיתן לו נזיד עדרשים, **(בר' תול' כה, לד) וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לַחֵם וַיִּנְיֵד עֲדָרִשִׁים**, ויש מרבותינו שמסבירים, כי חשש יעקב שהיות ותקף את עשו בולמוס של רעב, והיה במצב של סכנה, וכפי שאמר: "הנה אנכי הולך למות", אם כן אולי למחרת יבא ויטען כי כל מכירתו היתה באונס ואינה כלום, שכן מחמת אונס הסכנה הסכים למכור. על כן נתן לו יעקב לחם - על מנת שיאכל, ישיב את נפשו ויצא מכלל סכנה, וכעת נמצא כי כבר אינו אנוס על מכירת הבכורה בעבור נזיד העדרים, וממילא כל מכירתו ברצון גמור.

... וכן מבואר בלשון ה-[מרדכי (ב"ק אות קעד)] שכתב להסביר את טעם הדין של משטה אני בך: "ויטעמא, דהוא מוסכן וחייב [הספן] להצילו וליטול שכר טורחו, והכי נמי מצוה להביא לו רפואה, אבל בשאר מלאכות [שאינן של מצוה], חייב לתת לו כל אשר התנה לו". [ויעוין עוד בנימוקי יוסף ביבמות (דף לד ע"ב מדפי הרי"ף)], ובשיטה מקובצת (בב"ק שם).

אולם יעוין ב-[בית יוסף (יו"ד סימן שלו)] שכתב בשם הרמב"ן וז"ל: "ויש מי שסבור דטעמא דבורח משום דחייב להצילו משום השבת אבריה [השבת גופו], ולפיכך אין לו אלא שכרו כפועל בטל. ולדבריהם אין לרופא אלא שכר בטלה שלו, שאם היה בטל מן הסלע והתנה עמו נון לו את סלעו. ולא מסתבא, דכיון דמדמינן ליה לחלוץ לה על מנת שתתן מאתים זוז, דלא רמיא עליה חיובא ממש למיחלץ, ואי כניס לה לאו איסורא עביד, שמע מינה דלאו חיובא דמצוה הוא, אלא דינא הוא דלא מיחייב איניש בתנאין בשעת הדחק ביותר מכדי דמים, הא בשכר רופא שווה כל כסף הוא חייב ליתן כל מה שהתנה לו, ואף על פי שמצוה עליו לרפאות, אף בורח נמי מצוה עליו להציל אלא כל מצות עשה דרמיא אכולי עלמא אם נודמנה לו ולא רצה לקיימה אלא בממון אין מוציאין מידו ואין מפקיעין ממנו חיוב שלו", עכ"ל.

(בר' תול' כה, לד) וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל, ...

אפשר להסביר את העסקה בין יעקב ועשו לפי ה-[מרדכי (ב"ק אות קעד)] שהיות ולא היה עשו בפוגשו את יעקב בורח או חולה (היינו לא היה מצווה לעזור לו, לכן העסקה צריכה להתקיים כפי שהותנתה.

ולפי [בית יוסף (יו"ד סימן שלו)] שכתב בשם הרמב"ן וז"ל: " ... כל מצות עשה דרמיא אכולי עלמא אם נודמנה לו ולא רצה לקיימה אלא בממון אין מוציאין מידו ואין מפקיעין ממנו חיוב שלו".

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מחקר פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקח – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סכא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי ספוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תשיא – דרוש בפסוק ולפני שער, מוציא; פאז – דרוש מתפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.7 בראשית תולדת כה, יט (התשע"ח)

בראשית תולדת כה, כג:

וַיֹּאמֶר ה' לְהֵ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָהּ וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּנָּה וַיִּהְיוּ וְלֹאֵם מִלְּאֵם יֶאֱמָר וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר:

בראשית תולדת כה, כה: וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לְלֵדָת וְהָיָה תוֹמָם בְּבִטְנָהּ:

בראשית תולדת כה, כה: וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֶדְמוֹנִי כִּלְוֹ פֶּאֶה־רַת שַׁעֲרָ וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עִשׂוֹ:

בראשית תולדת כה, כו: וַאֲחֵרֵי-כֵן יֵצֵא אֶחָיו וַיְדוּ אֶחָיו בְּעֵקֶב עִשׂוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן-שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלֵדָת אָהָם:

[בבלי ברכות ה, ב]

תניא, אבא בנימין אומר: על שני דברים הייתי מצטער כל ימי - על תפלתי שתהא לפני מטתי, ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום. על לתפלתי שתהא לפני מטתי - מאי לפני מטתי? אילימא לפני מטתי ממש - והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי יהושע בן לוי: מניין לתפלת שלא היא דבר חוצץ בינו לבין הקיר - שנאמר: **(ישעיהו לב, א) וַיִּסַּב חֲזַקְתָּהּ פָּנָיו אֶל־הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיָהּ**: לא תימא לפני מטתי, אלא אימא: סמוך למטתי. ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום **(רש"י: ראש ומרגלותיה, זה לצפון וזה לדרום, ונראה בעיני שהשכינה במזרח או במערב, לפיכך נכון להסב במיטה לרוחות אחרות)** - דאמר רבי חמא ברבי חנינא אמר רבי יצחק: כל הנותן מטתו בין צפון לדרום הויין ליה בניים זכרים, שנאמר **(תה"ז יד) וַצִּפְנֵיָהּ תִּמְלָא כְּטֶגֶם יִשְׁפְּעוּ בָנִים**. רב נחמן בר יצחק אמר: אף אין אשתו מפלת נפלים; כתיב הכא: **וַצִּפְנֵיָהּ תִּמְלָא כְּטֶגֶם (רש"י: וַצִּפְנֵיָהּ - לשון צפון, וסיפיה דקרא יִשְׁפְּעוּ בָנִים, רש"י: תִּמְלָא כְּטֶגֶם - תמלא ימי הריונם)**, וכתיב התם **(בר' תול' כה, כג) וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לְלֵדָת וְהָיָה תוֹמָם בְּבִטְנָהּ**:

[תורה שלמה קכב] (בר' תול' כה, כג) וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לְלֵדָת ימי לידתה אינו אומר אלא ימיה ללמדך שכשהאשה יושבת על המשבר היא מגעת למיתה, וכן הוא אומר (קהלת ג, ב) עת ללדת ועת למות. (מדרש הגדול)

[תו"ש קכב] כשהאשה יושבת על המשבר נפתחו לה צ"ט פתחים של מיתה ואחד של חיים ולכך נאמר יָמֶיהָ ולא ימי לידתה לְלֵדָת - אתנח, מגביל. אפשר שאם טעם טפחא של יָמֶיהָ בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו, בא ללמד על מיגבלת החיים של היולדת בשעת לידה לפתח אחד של חיים לעומת רבוי פתחי מיתה שמסכנים אותה ואת עובריה.

(בר' תול' כה, כג) וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ (סלוק מפסוק קודם) מרכא טפחא כעין לימוד סמוכים לפסוקים הקודמים (כה, כא) וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים

וגם **(בר' תול' כה, כג) וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, סמיכות התרוצצות הבנים אפשר באה ללמד שסיכנה אותם ואת אמם ושלא יוולדו כלל או שלא בזמן המלא. מדרשת רבי יצחק [בבלי ברכות ה, ב] על יצחק אבינו אפשר להסיק שיצחק אבינו נתן מטתו בין צפון לדרום כי שכינה במזרח או במערב ולכן רבקה מילאה ימי הריונם של הבנים למרות התרוצצות הבנים בקרבה.**

(תהלים ז, יד) מִמֵּתִים יִדְּוּ ה' מְמָתִים מְחַלְדֵי חֶלְקֵם בְּחַיִּים וַצִּפְנֵיָהּ וַצִּפְנֵיָהּ תִּמְלָא כְּטֶגֶם יִשְׁפְּעוּ בָנִים וְהִנְחִיחוּ יָתְרָם לְעוֹלָמֵיהֶם: וַצִּפְנֵיָהּ - צנורא תִּמְלָא - גלגל (ירח בן-יומו) כְּטֶגֶם - עולה ויורד, טעם כעין קיסר הזקן מאתנח, יִשְׁפְּעוּ בָנִים - מרכא אתנח. דרשת רבי חמא ברבי חנינא אמר רבי יצחק מחברת בין החלקים הנפרדים שבפסוק

[מהרש"א חידושי אגדות בבלי ברכות ה, ב]

ונראה לפי דרכנו דהאי מזמור בתפלת לילה דסמוך לשכיבה מדבר כמ"ש תפלה לדוד וגו' כחנת לבי פקדת לילה וגו' ומסיים בו **מִמֵּתִים יִדְּוּ ה' וגו'** שהוא מלשון אנשים שיתן לו זרע אנשים שיהיו **חֶלְקֵם בְּחַיִּים** דהיינו בתורה כמ"ש כי הוא חיך גם בעשירות דהיינו **וַצִּפְנֵיָהּ תִּמְלָא כְּטֶגֶם יִשְׁפְּעוּ בָנִים** וגם יניחו יָתְרָם לְעוֹלָמֵיהֶם מתוך עשירות ואמר דוד ברוח הקודש ע"י תפלה זו שבלילה קודם שכיבה אני בצדק אחזה פניך ואשבעה בהקיץ משינתי זה ממה שחזיתי תמותך ברוח הקודש בלילה ושוב ראיתי בערוך בערך תפלה שפירש בזה ג' פירושים ואתפלת ערבית ע"ש וק"ל:

וְהָיָה תוֹמָם - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, דרך נוספת לדרוש שרבקה הייתה אמורה ללדת יותר זוגות כנדרש ב- [ב"ר (וילנא) תולדות סגו, 1] ... רבי הונא אמר אם כך אני עתיד(ה) להעמיד שנים עשר שבטים הלואי לא עיברתי, מנין (י"ד) ז"ה, תני בשם רבי נחמיה ראויה היתה רבקה שיעמדו ממנה י"ב שבטים, הה"ד (בר' תול' כה, כג) וַיֹּאמֶר ה' לְהֵ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָהּ דא תריין, וְשְׁנֵי לְאֻמִּים הא ארבעה, וְלֹאֵם מִלְּאֵם יֶאֱמָר הא שיתא, וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר הא תמניא, (בר' תול' כה, כד) וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לְלֵדָת הא עשרה, (בר' תול' כה, כה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֶדְמוֹנִי הא חד עשר, וַאֲחֵרֵי-כֵן יֵצֵא אֶחָיו הא תריין עשר, ואית דמיייתין ליה מן הדין קרא, ותאמר אם כן למה זה אנכי, זיין שבעה ה"א חמשה הא תריין עשר **בְּבִטְנָהּ - סלוק, מגביל. אפשר שאם טעם טפחא של תוֹמָם בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו, בא ללמד מדוע מלת תוֹמָם חסרת אות אל"ף כנדרש ב-[לקח טוב] תאומים קרינן וכתיב תומים, לפי שיעקב בלבד היה תם ולא עשו, אבל בתמר כתיב תאומים (בר' וישב לח, כ) וַיְהִי בַּעַת לְדָתָהּ וְהָיָה תְּאֻמִּים בְּבִטְנָהּ: ששניהם צדיקים.**

בְּבִטְנָהּ - סלוק, מגביל. אפשר שאם טעם טפחא של תוֹמָם בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו, בא ללמד שעשו השחית את בטן רבקה כפירש [פענח רזא] (בר' תול' כה, כד) וְהָיָה תוֹמָם בְּבִטְנָהּ: חסר א' וחסר י' כתיב להורות על עוד י"א שבטים שהיו ראויין לצאת ממנה ונחסרו לה, כי עשו הוציא עמו בצאתו האם והשליא כמו שיסד הפייט, טרף אף וישחת רחם וכו', ד"א שנכתב חסר בעבור שלא היו כשאר תאומים הדומים זל"ז, שהרי זה איש שעיר זה איש חלק, והיו הפכיים לגמרי לכן הוא חסר ב' החסרונות: ויצא ראשון אדמוני על שהשחית רחם אמו ונתגעל בדם ואדמונית: **(בר' תול' כה, כג) וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לְלֵדָת - סופי תיבות: ו-ה-ת עולה תהו, רמז לנלמד בתורת הסוד שנשמט עשו הייתה מעולם תהו. ראשי תיבות ו-י-ל עולה לוי, אפשר שמרמז למשה רבנו שיביא התורה המלמדת על עולם התיקון.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אתנח, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט; לא ממש; טפאא = טרנא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מציצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בראשית תולדת כז, כד: וַיֹּאמֶר אֱתָהּ זֶה בְנִי עֲשׂוּ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי:

[אור החיים] מצדיק דבריו (טט של יעקב) כי הוא עשו לא שואל. וגו'
וַיֹּאמֶר - זקף-גדול, בתפקיד שתי נקודות באופן אחד ואחת באופן אחר, כפי' **אור החיים** שתי נקודות הן: (א) לפי הקול ועוד ירצה באומרו
אֱתָהּ זֶה, להיות שהיה קולו מגיד כי **יעקב הוא**, (ב) לפי חוש המישוש לזה נתכווין לברך לגוף המחליט כי הוא עשו, ולזה אמר **אֱתָהּ זֶה**,
מורה באצבע לאשר יגיד **חוש המישוש**
נקודה אחת באופן אחר: והיה מלביש הברכות בדעתו כמה שלפניו **בלא שום מחשבה מי הוא** וגו' בשעת הברכה לא היה מברך אלא זה
שלפניו.
מצד חוש המישוש זה כעשו, מצד חוש השמיעה זה כיעקב, לכן בירך לזה שלפניו בלי ליחס זאת ליעקב או לעשו.

בראשית תולדת כז, כז: וַיִּגַשׁ וַיִּשְׁק-לוֹ וַיִּרַח אֶת-רִיחַ בְּנָדָיו וַיִּבְרַכְהוּ

וַיֹּאמֶר רָאֵה רִיחַ בְנִי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרַכְוּ הוּא:

רש"י וַיִּרַח וגו', והלא אין ריח רע יותר משטף העזים, אלא מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן.

טט - ב- **כז, כז**, נאמר ותקח רבקה את-בגדי עשו בנה הגדל החממת וגו' וב- **כז, כז**, נאמר ואת ערת גדיי העזים הלבשה על-ידי ועל
חלקת צואריו:

המדרש אומר שבגדי עשו החממת נלקחו מנמרוד כאשר עשו הרגו ביום מות אברהם. ונמרוד קבלן? מחם? שלקחם מנת. והם היו בגדי אדם
הראשון שעשה להם ה' כתנתן בגן עדן אחרי חטא עץ הדעת. וריח-גן-עדן הריח יצחק במערת המכפלה בקבורת אברהם.

וַיִּרַח אֶת-רִיחַ בְּנָדָיו - תביר מרכא טפאא. מרכא טפאא, יתור לרבות שהיו שני מיני בגדים, **בגדי עשו החממת** ולהם ריח-גן-עדן ו-**ערת**
גדיי עזים ש-אין ריח רע יותר משטף העזים

תביר ממעט לגמרי מהריח שהריח יצחק את ריח שטף העזים של **ערת גדיי עזים** כפירוש רש"י

וַיִּבְרַכְהוּ - אתנח, מגביל שרק ליעקב ברך ואילו לעשו נאמר (בר' תול' כז, לט) **וַיִּצְחָק אָבִיו**

תולדת כז, לג: וַיַּחֲלֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֻלָּה עַד-מָאֵד

וַיֹּאמֶר מִי-אֶפֹּא הוּא הַצֵּד-צִיד וַיָּבֵא לִי נֶאֱכַל מִכָּל בְּטָרִם תְּבוּא וְאֶבְרַכְהוּ

גַּם-בְּרוּךְ יִהְיֶה:

חֲרָדָה גְדֻלָּה עַד-מָאֵד - זרקא מונח סגול

תורה שלמה הוסיף חרדה, שהייתה חרדה זאת גדולה מן החרדה של העקידה

בראשית תולדת כז, ג: ועתה שא-גא כליף תליף וקשתף וצא השדה וצודה לי צודה ציד:

10. בראשית תולדת כז, לג: וַיַּחֲלֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֻלָּה עַד-מָאֵד

וַיֹּאמֶר מִי-אֶפֹּא הוּא הַצֵּד-צִיד וַיָּבֵא לִי נֶאֱכַל מִכָּל בְּטָרִם תְּבוּא וְאֶבְרַכְהוּ גַם-בְּרוּךְ יִהְיֶה:

בראשית תולדת כז ג וצודה לי צידה - כתיב, **בעלז** בבלי חולין... שני ה"י יתירים למדו ה' הלכות שחיטה וה' סימני טהרה בעוף ... וה'
סימני טהרה בחיה

* אפשר שקשור לקרא בראשית תולדת כז לג **ויאמר** - פזר **מי-אפוא** - פזר **הוא הצד-ציד** - תלישא-קטנה - שיעור ה' הלכות
שחיטה כי יעקב שחט גדיים ולא צד חיות או עופות, וכל פזר מוליך ה' סימני טהרת העוף, וה' סימני טהרת החיה

ע"פ **תורה שלמה** בסוגיה מי כתב את ספר איוב, נעשית היקש ע"י השוואת המילה **איפוא** או **איפה** למקראות שונות, משה רבנו, יצחק
ויעקב, יוסף (**איפה** הם רועים)